

DRIFTSSTATISTISKE UNDERSØGELSER OVER FRUGT- OG GRØNTHANDELEN I KØBENHAVN OG FREDERIKSBERG¹⁾

AF C. LIND

INDLEDNING

DEN her foreliggende Undersøgelse omfatter Oplysninger fra 148 Medlemmer af »Vildt-, Frugt- og Grønthandlerforeningen af 1889«. De først indkomne 32 Besvarelser af de uddelte Spørgeskemaer angik Aaret 1932, men da Indsamlingen af Materialet trak ud, og det viste sig, at det vilde være lettere at faa de handlende til at udfylde Spørgeskemaerne for 1933, forandredes Planen, og det lykkedes derefter at indsamle Materiale for dette Aar fra 116 Forretninger. Det var oprindelig Meningen, at man yderligere vilde forsøge at faa de handlende, der havde stillet Materiale for 1932 til Raadighed, til at supplere dette med Oplysninger for 1933, men det lykkedes kun at formaa 3 til at gøre dette. Resultatet af Indsamlingen blev da, at 32 Forretninger afgav Oplysninger for 1932, deraf 3 tillige for 1933, og at 116 afgav Oplysninger for 1933 alene. Af de 151 Besvarelser, der saaledes har staaet til Raadighed, er i det følgende dog kun medtaget de 148, nemlig de 29 Foretninger, for hvilke der foreligger Materiale alene for 1932, og de 119, der har bidraget med Oplysninger for 1933.

Samtlige 148 Forretninger er i det følgende behandlet under eet, efter at det ved en foreløbig Undersøgelse (se herom S. 188) havde vist sig, at der ikke fra 1932 til 1933 var sket Forskydninger, som kunde være til Hinder for en samlet Bearbejdelse — en Opfattelse, der er tiltraadt fra branchekyndig Side ud fra de paa-gældendes praktiske Erfaringer.

¹⁾ Ligesom den i 1935 her i Tidsskriftet offentliggjorte Afhandling om Viktualiehandelen er dette Arbejde et Led i de Undersøgelser vedrørende Detailhandelens Økonomi, som er foretaget af Institutet for Historie og Samfundskøkonomi med Støtte fra Nationaløkonomisk Forening, Laurits Andersens Fond og Otto Mønstedts Fond.

DRIFTSSTATISTISKE UNDERSØGELSER OVER FRUGT- OG GRØNTHANDELEN I KØBENHAVN OG FREDERIKSBERG¹⁾

AF C. LIND

INDLEDNING

DEN her foreliggende Undersøgelse omfatter Oplysninger fra 148 Medlemmer af »Vildt-, Frugt- og Grønthandlerforeningen af 1889«. De først indkomne 32 Besvarelser af de uddelte Spørgeskemaer angik Aaret 1932, men da Indsamlingen af Materialet trak ud, og det viste sig, at det vilde være lettere at faa de handlende til at udfylde Spørgeskemaerne for 1933, forandredes Planen, og det lykkedes derefter at indsamle Materiale for dette Aar fra 116 Forretninger. Det var oprindelig Meningen, at man yderligere vilde forsøge at faa de handlende, der havde stillet Materiale for 1932 til Raadighed, til at supplere dette med Oplysninger for 1933, men det lykkedes kun at formaa 3 til at gøre dette. Resultatet af Indsamlingen blev da, at 32 Forretninger afgav Oplysninger for 1932, deraf 3 tillige for 1933, og at 116 afgav Oplysninger for 1933 alene. Af de 151 Besvarelser, der saaledes har staaet til Raadighed, er i det følgende dog kun medtaget de 148, nemlig de 29 Foretninger, for hvilke der foreligger Materiale alene for 1932, og de 119, der har bidraget med Oplysninger for 1933.

Samtlige 148 Forretninger er i det følgende behandlet under eet, efter at det ved en foreløbig Undersøgelse (se herom S. 188) havde vist sig, at der ikke fra 1932 til 1933 var sket Forskydninger, som kunde være til Hinder for en samlet Bearbejdelse — en Opfattelse, der er tiltraadt fra branchekyndig Side ud fra de paa-gældendes praktiske Erfaringer.

¹⁾ Ligesom den i 1935 her i Tidsskriftet offentliggjorte Afhandling om Viktualiehandelen er dette Arbejde et Led i de Undersøgelser vedrørende Detailhandelens Økonomi, som er foretaget af Institutet for Historie og Samfundskøkonomi med Støtte fra Nationaløkonomisk Forening, Laurits Andersens Fond og Otto Mønstedts Fond.

Da Indsamlingen af Materialet foregik ved personlig Henvendelse til de handlende af en Repræsentant for Institutet for Historie og Samfundsøkonomi, var man i Stand til at fremskaffe en Række Oplysninger, som der ikke var spurgt om paa Spørgeskemaerne, men som eventuelt kunde vise sig at være af Vigtighed ved Bedømmelsen af de enkelte Forretningers driftsøkonomiske Forhold. Som det er almindeligt bekendt, er der ikke nogen fast Grænse mellem de forskellige Brancher i Detailhandelen, men en Mængde Varer føres i større eller mindre Udstrækning af Forretninger i forskellige Brancher. Dette Forhold medfører, at selve Navnet eller Medlemsskab i en bestemt Brancheforening ikke giver tilstrækkelig Oplysning om Varesortimentet, og dette gælder ikke mindst Frugt- og Grønhandelen, der navnlig har et betydeligt Varefællesskab med Kolonialhandelen, men ogsaa omfatter adskillige Forretninger, der i større eller mindre Omfang handler med Varer som Brænde, Kul, Koks, Sild, Klipfisk o. s. v. Paa Grundlag af de herom for hver enkelt Forretning indhentede Oplysninger har vi foretaget en Inddeling af Materialet i følgende 5 Grupper:

- I. Ren Frugt- og Grønhandel.
- II. Frugt- og Grønhandel med lidt Kolonial.
- III. Frugt- og Grønhandel, hvor mindst 50 pCt. af Omsætningen skønnes at være Kolonial- eller andre Varer.
- IV. Hørkramforretninger, d. v. s. Forretninger, som foruden Frugt og Grønsager fører Kul, Koks, Sild, Klipfisk o. s. v.
- V. Vildt- og Frugtforretninger.

Tabel 1.

148 Forretninger efter aarlig Omsætning og Varesortiment.

Aarlig Omsætning	Varesortiment					Antal Forretn. ialt	Gns. aarlig Omsætning Kr.
	I	II	III	IV	V		
Under 25000 Kr.	3	10	13	5	—	31	20490
25—35000 »	6	18	13	1	—	38	29671
35—50000 »	10	18	5	1	1	35	42438
50—75000 »	12	13	4	1	—	30	58992
Over 75000 »	10	3	—	—	1	14	95197
Antal Forretninger ialt	41	62	35	8	2	148	—
Gns. aarl. Omsætn., Kr.	56924	40659	30179	31461	93908	—	42909

Det viser sig straks, at der er en karakteristisk Forskel mellem disse Grupper m. H. t. Omsætningens Størrelse. I Gruppe I havde over Halvdelen af Forretningerne en aarlig Omsætning paa over 50 000 Kr., og i denne Gruppe fandtes ikke mindre end 10 af de 14 Forretninger, hvis aarlige Omsætning var 75 000 Kr. og derover. I Gruppe II og III naaede derimod kun godt $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{9}$ af Forretningerne op paa en Omsætning af 50 000 Kr. og derover. Gruppe IV, Hørkramforretningerne, er i Materialet kun repræsenteret ved 8 Forretninger, hvoraf de 5 havde en aarlig Omsætning paa under 25 000 Kr., medens der i Gruppe V er medtaget 1 mellemstor og 1 meget stor Vildt- og Frugtforretning.

Man kan altsaa sige, at jo mere »blandede« Forretningerne er, jo mindre er Omsætningen. Dette er naturligvis i god Overensstemmelse med den almindelige Regel, at Specialisering forudsætter, at der er Mulighed for at komme op paa en Omsætning af en vis Størrelse — en Mulighed, der imidlertid først og fremmest er betinget af Beliggenheden, og i den Henseende er det af afgørende Betydning, om Beliggenheden er en saadan, at Forretningen i det væsentlige er henvist til at søge sine Kunder blandt de nærmest boende, eller om der er Mulighed for at appellere til en videre Kundekreds (Strøghandel).

For at kunne faa Klarhed over, hvorledes Beskaffenheden af det foreliggende Materiale i den Henseende er, var det paalagt Institutets Repræsentant for hver Forretning at danne sig et Skøn over Strøghandelens Omfang, og paa Grundlag heraf er Materialet delt i 5 Grupper, saaledes at Gruppe 1 omfatter de Forretninger, der ikke har Strøghandel, Gruppe 2 de Forretninger, der har lidt Strøghandel, Gruppe 3 de Forretninger, der har en Del Strøghandel, og Gruppe 4 de udprægede Strøgforretninger.

Hertil kommer i Gruppe 5 de 2 Vildt- og Frugtforretninger, der i den Henseende nærmest maa sidestilles med Gruppe 4.

Tabel 2 viser, hvorledes Forretningerne fordeler sig efter Strøghandel og aarlig Omsætning. Man vil se, at der er en meget udpræget Forbindelse, saaledes at man kan sige, at i Almindelighed er det kun de Forretninger, der overvejende eller dog for en væsentlig Del lever af Strøghandel, der naar op paa en Omsætning af over 50 000 Kr. om Aaret, medens de Forretninger, der udelukkende eller hovedsagelig er henvist til at søge deres Kunder i det Opland, der udgøres af det paagældende Beboelseskvarter, i de fleste Tilfælde maa nøjes med en meget beskeden Omsætning.

Det er imidlertid ikke blot den mere eller mindre centrale Be-

Tabel 2.
148 Forretninger efter aarlig Omsætning og
Strøghandelens Omfang.

Aarlig Omsætning	Strøghandelens Omfang					Antal Forretn. ialt	Gns. aarlig Omsætning Kr.
	1	2	3	4	5		
Under 25000 Kr.	12	9	10	—	—	31	20490
25—35000 »	15	10	12	1	—	38	29671
35—50000 »	4	6	19	5	1	35	42438
50—75000 »	1	4	17	8	—	30	58992
Over 75000 »	—	1	4	8	1	14	95197
Antal Forretninger ialt	32	30	62	22	2	148	—
Gns. aarl. Omsætn., Kr.	28632	35011	43569	67950	93908	—	42909

liggenhed som Forudsætning for, at der kan opstaa Strøghandel, der spiller en Rolle for Omsætningens Størrelse. Ogsaa selve Arten af det Beboelseskvarter, hvori Forretningen er beliggende, har Betydning i saa Henseende. Dette fremgaar af Tabel 3, der bygger paa en Inddeling af Forretningerne i 3 Grupper, eftersom Kvarteret kan betegnes som velhavende eller Arbejderkvarter, eller det indtager en Mellemstilling, er et »blandet« Kvarter.

Tabel 3.
148 Forretninger efter aarlig Omsætning og Kvarterets Art.

Aarlig Omsætning	Kvarterets Art			Antal Forretn. ialt	Gns. aarlig Omsætning Kr.
	Velhavende	Blandet	Arbejder		
Under 25000 Kr.	6	9	16	31	20490
25—35000 »	10	11	17	38	29671
35—50000 »	7	13	15	35	42438
50—75000 »	8	12	10	30	58992
Over 75000 »	9	5	—	14	95197
Antal Forretninger ialt	40	50	58	148	—
Gns. aarl. Omsætn., Kr.	51143	44693	35692	—	42909

Tabel 3 giver dog ikke noget rent Udtryk for Sammenhængen mellem Kvarterets Art og Omsætningens Størrelse, idet den ogsaa omfatter de udprægede Strøghandelsforretninger, for hvilke det naturlig-

Tabel 4.

126 Forretninger efter aarlig Omsætning og Kvarterets Art.

Aarlig Omsætning	Kvarterets Art			Antal Forretn. ialt	Gns. aarlig Omsætning Kr.
	Velhavende	Blandet	Arbejder		
Under 25000 Kr.	6	9	16	31	20490
25—35000 »	9	11	17	37	29687
35—50000 »	7	11	12	30	42545
50—75000 »	7	8	7	22	58289
Over 75000 »	5	1	—	6	93892
Antal Forretninger ialt	34	40	52	126	—
Gns. aarl. Omsætn., Kr.	46815	37950	33575	—	38537

vis ikke er af større Betydning, om de ligger i et mere eller mindre velhavende Beboelseskvarter — rent bortset fra, at man for deres Vedkommende i adskillige Tilfælde vel vanskeligt kan tale om, at de overhovedet ligger i et Beboelseskvarter. I Tabel 4 har vi derfor udskilt de 22 Forretninger, der findes i Strøghandelsgruppe 4, saaledes at kun de Forretninger er blevet tilbage, som i det væsentlige er henvist til at søge deres Kunder i det nærmeste »Opland«.

Ved denne Udskillelse af de egentlige Strøgforretninger formindskes Forskellen mellem Forretningsstørrelsen i de velhavende og Arbejderkvartererne en Del, men ogsaa efter Tabel 4 er den gennemsnitlige Omsætning noget større i de velhavende Kvarterer, medens den i de Forretninger, der ligger i »blandede« Kvarterer, er lidt større end i Arbejderkvartererne.

Resultatet af denne Undersøgelse af det Materiale, der skal behandles i det følgende, kan da resumeres saaledes: Forretningsstørrelsen beror i nogen Grad paa Beboelseskvarterets Art, saaledes at jo mere velhavende Beboerne er, jo større er Forretningerne. En Forretning kan imidlertid normalt ikke komme op paa en meget stor Omsætning, hvis den udelukkende eller dog i væsentlig Grad skal søge sine Kunder i det Beboelseskvarter, hvori den er beliggende, men kun, hvis den har en saa central Beliggenhed, at den kan tiltrække sig en betydelig Strøghandel. Med Hensyn til Varesortimentet gælder det, at de store Forretninger, og det vil altsaa navnlig sige Strøgforretningerne, er »rene« eller næsten »rene« Frugt- og Grøntforretninger, medens de mindre

Forretninger i stort Omfang tillige fører andre Varer. Navnlig i Arbejderkvartererne findes mange »blandede« Forretninger, idet af samtlige Forretninger, der her er undersøgt, ca. 40 pCt. var beliggende i Arbejderkvarterer, men af de »rene« Frugt- og Grøntforretninger kun godt 15 pCt.

Forinden vi gaar over til det, der er Hovedsagen i denne Undersøgelse, en Fremstilling af Variationerne i de driftsøkonomiske Elementer ved Gruppering af Materialet efter forskellige Synspunkter, vil det være hensigtsmæssigt kort at redegøre for Indholdet af de Udtryk, der er anvendt i det følgende.

Ved Omsætningen forstaas Værdien af Salg mod kontant + Salg paa Kredit. I Omsætningen er desuden medregnet Værdien af Forbrug af Varer fra egen Butik. I 89 Tilfælde er denne Post opgivet særskilt og udgjorde gennemsnitlig 374 Kr. eller 0,9 pCt. af den samlede Omsætning i disse 89 Forretninger, men Procenten var naturligvis væsentlig større i de smaa Forretninger end i de store, jvfr. Tabel 5. Det maa dog tilføjes, at der ikke kan lægges Vægt paa Tallene for de største Forretninger, idet den paagældende Gruppe kun omfatter 8 Forretninger.

Af Materialet fremgaar ikke, til hvilken Værdi Forbruget af egne Varer er optaget i Regnskabet, men i det følgende er vi gaaet ud fra, at der overalt er regnet med normal Avance ogsaa paa denne Del af Omsætningen. For saa vidt dette ikke er Tilfældet, men Forbruget er optaget til Indkøbspris, fremkommer der na-

Tabel 5.
Forbrug af Varer fra egen Butik i 89 Forretninger.

Aarlig Omsætning	Antal Forretninger	Gns. Værdi af eget Forbrug Kr.	Værdi af gns. Forbrug i pCt. af samlet Omsætning
Under 25000 Kr.	21	346	1.7
25—35000 »	25	383	1.3
35—50000 »	22	401	1.0
50—75000 »	13	426	0.7
Over 75000 »	8	263	0.3
Tilsammen	89	374	0.9

turligvis en Fejl ved Beregningen af Brutto- og Nettoavance, der bliver for lav, men Fejlen vil dog selv for de mindste Forretninger, hvor den vil være størst, kun udgøre ca. 2 pCt. for Bruttoavancens Vedkommende¹⁾.

Bruttofortjenesten er Forskellen mellem Aarets Salg (Omsætningen) og Indkøbsværdien af de i Aarets Løb solgte Varer. Den sidste er igen lig Indkøbsværdien af de i Aarets Løb indkøbte Varer + Indkøbsværdien af Varelageret ved Aarets Begyndelse ÷ Indkøbsværdien af Varelageret ved Aarets Slutning. Nu kender vi imidlertid ikke Indkøbsværdien af Varelageret, og vi har derfor beregnet Indkøbsværdien af de i Aarets Løb solgte Varer efter Formlen: Indkøbsværdien af de i Aarets Løb solgte Varer = Indkøbsværdien af de i Aarets Løb indkøbte Varer + Varelagerets Værdi i Status ved Aarets Begyndelse ÷ Varelagerets Værdi i Status ved Aarets Slutning. Denne Fremgangsmaade maa i hvert Fald i det foreliggende Tilfælde anses for ubetænkelig. Thi for det første er Værdien af Varelageret i Forhold til Omsætningen kun ringe, for samtlige Forretninger under eet kun ca. 4 pCt., og for det andet er Forandringerne i Lagerværdien fra Aarets Begyndelse til dets Slutning som Regel ubetydelige. For Materialet som Helhed var der saaledes i Løbet af Regnskabsaaret en Nedgang paa godt 2 pCt. i Lagerværdien.

Samlede Omkostninger omfatter ikke Løn til Indehaveren eller hans Hustru. Omregnet til Helaarsarbejdere beskæftigedes der i de her undersøgte 148 Forretninger ialt 453 Personer, og heraf var næsten Halvdelen, nemlig 221, Indhavere og Indhaveres Hustruer, medens det fremmede, lønnede Personale udgjorde 232. Imidlertid er, som nærmere omtalt i et senere Afsnit (S. 205), Forholdet mellem lønnet og samlet Personale meget forskelligt i de forskellige Forretninger, og i Tabellerne i det følgende, hvor Materialet er delt i Grupper, har vi derfor for hver Gruppe anført Antallet af beskæftigede pr. Forretning i begge Kategorier. Dette har navnlig Betydning, naar man vil sammenligne Lønningsudgifterne i de forskellige Grupper, se senere S. 184. Med Hensyn til Lønnen til det fremmede Personale bemærkes,

¹⁾ Hvis vi for Nemheds Skyld gaar ud fra, at der til en Omsætning paa 100 Kr. svarer en Bruttofortjeneste af 25 Kr., d. v. s. et Tillæg til Indkøbsprisen paa $33\frac{1}{3}$ Kr., skal Omsætningen i dette Tilfælde nemlig forhøjes med $1,7 \cdot 33\frac{1}{3}$ Kr. eller ca. 0,50 Kr. til 100,50 Kr. og Bruttofortjenesten ligledes med 0,50 Kr. til 25,50 Kr. Bruttoavancen bliver derfor ikke 25 pCt., men $\frac{25,50}{100,5} \cdot 100$ eller ca. 25,4 pCt., hvilket er henvend 2 pCt. mere end 25 pCt.

at hvor Kost og Logis forekom som Bestanddel af Lønningen, var Værdien heraf i nogle Tilfælde medregnet blandt Omkostninger, i andre Tilfælde ikke. Hvor den ikke var medregnet, har vi brugt den af Skattevæsenet benyttede Værdi for Kost og Logis, saaledes at Lønningsudgifterne i alle Tilfælde inkluderer Værdien af eventuel Kost og Logis.

Udbetalt Rente og Diskonto er ikke medregnet lige saa lidt som Rente af Indehaverens egen i Forretningen anbragte Kapital, men derimod er i hver enkelt Forretnings Omkostninger medregnet 6 pCt. Rente af den gennemsnitlige Værdi af Varelageret + udestaaende Fordringer ved Udgangen af Regnskabsaaret. Den gennemsnitlige Værdi af Varelageret er beregnet paa Grundlag af Værdien ved Aarets Begyndelse og Slutning. Efter hvad der er oplyst, er Varelageret i denne Branche størst netop paa denne Tid af Aaret, og Beregningen giver derfor for høje Tal. I Betragtning af Varelagerets ringe Størrelse i Forhold til den aarlige Omsætning i Frugt- og Grøntforretningerne vil den Fejl, der herved fremkommer, naar man beregner de samlede Omkostninger i pCt. af Omsætningen, dog kun være ganske lille, og desuden maa det antages, at Fejlen vil være af nogenlunde samme Størrelse i de forskellige Forretninger, saaledes at der ikke af den Grund er noget i Vejen for at sammenligne Omkostningerne i de Grupper, hvori Materialet i det følgende er spaltet. Med Hensyn til udestaaende Fordringer har man naturligvis heller ingen Garanti for, at Beløbet ved Regnskabsaarets Slutning svarer til Gennemsnittet for hele Aaret, men som det fremgaar af et senere Afsnit (S. 201) har Kundekreditten i Frugt- og Grønthandelen et saa ringe Omfang, at man maa være berettiget til at lade dette Spørgsmaal ude af Betragtning ved denne Beregning.

Egentlig skulde Renteberegningen ogsaa omfatte Værdien af Inventaret m. m., for at de enkelte Forretninger kunde blive belastet med en Renteudgift, der svarede nogenlunde til Forrentningen af den investerede Kapital, men herom har der ikke foreligget Oplysninger. Man kan dog gaa ud fra, at Inventaret i de mange smaa Forretninger, som forekommer i Materialet, er meget beskedent, jfr. følgende Oversigt over Forekomsten af Kasseapparater i de forskellige Størrelsesgrupper. Dette gælder naturligvis ikke for de store Forretninger, og den Renteudgift, hvormed disse bliver belastet ved kun at tage Hensyn til Varelager og udestaaende Fordringer ved Beregningen, kommer derfor naturligvis ikke til at svare saa nøjagtigt til den virkelige som Tilfældet er for de

smaa Forretningers Vedkommende. Endelig maa det anføres, at der ved en korrekt Renteberegning ogsaa skulde tages Hensyn til rentefri Leverandørkredit, men herom har ingen Oplysninger staaet til Raadighed.

Tabel 6.
Forretninger med og uden Kasseapparater.

Aarlig Omsætning	Antal Forretninger			Antal Forretninger tilsammen
	med Kasseapparat	uden Kasseapparat	uoplyst	
Under 25000 Kr.	4	25	2	31
25—35000 »	15	21	2	38
35—50000 »	17	16	2	35
50—75000 »	18	9	3	30
Over 75000 »	12	—	2	14
Antal Forretninger ialt. .	66	71	11	148

Med Hensyn til Udgiften til Indpakkingsmateriale bemærkes, at den i nogle Tilfælde var opført under Vareindkøb. For at tilvejebringe Ensartethed har vi for disse Forretninger paa Grundlag af de Tilfælde, hvor denne Post var specificeret under Omkostninger, anslaaet Udgiften hertil, trukket den fra Vareindkøbet og lagt den til Omkostningerne.

Nettofortjeneste. Herved forstaas Forskellen mellem Bruttofortjenesten og samlede Omkostninger, jfr. ovenfor. Af det foregaaende vil det ses, at Nettofortjenesten i den her brugte Betydning foruden Driftsherregvinst eller -tab tillige indeholder Løn til Indehaveren og evt. hans Hustru som Driftsledere og Medarbejdere i Forretningerne.

Hvor Udtrykkene Bruttoavance, Omkostningsprocent og Nettoavance er anvendt, skal de forstaas som henholdsvis Bruttofortjeneste, Omkostninger og Nettofortjeneste i pCt. af Omsætningen.

FORRETNINGERNE GRUPPERET EFTER VARESORTIMENT

Det er nærliggende ved en Analyse af det foreliggende Materiale at begynde med en Betragtning af de 5 Hovedgrupper efter Varesortiment, som er omtalt i det foregaaende; derved vil man have Mulighed for straks at komme paa det rene med, om det ved Inddeling af Materialet efter andre Synspunkter kan betrag-

Tabel 7.
148 Forretninger grupperet efter Varesortiment.

	I ¹⁾	II ¹⁾	III ¹⁾	IV ¹⁾	V ¹⁾
Antal Forretninger	41	62	35	8	2
Beskæftigede Personer pr. Forretning					
a. Indehaver + Hustru	1.18	1.56	1.70	1.56	1.50
b. Lønnet Personale	2.44	1.44	0.82	1.00	3.50
Ialt	3.62	3.00	2.52	2.56	5.00
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.....	56924	40659	30179	31461	93908
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr.	15686	13565	11965	12540	18782
Varelagerets gns. Omsætningshastighed	23.2	23.0	18.8	18.2	45.4
I pCt. af Omsætningen:					
Bruttofortjeneste	20.7	21.2	20.7	19.6	20.7
Omkostninger ialt	13.5	13.1	11.7	11.6	14.9
Heraf til:					
Leje af Lokaler	3.6	3.8	3.7	3.3	2.7
Lønningsudgifter	5.4	4.0	2.6	2.4	6.3
Beregnete Renter	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2
Andre Omkostninger	4.3	5.1	5.1	5.6	5.7
Nettofortjeneste	7.2	8.1	9.0	8.0	5.8

¹⁾ Se foran Side 175.

tes som forsvarligt at se bort fra dette Forhold, eller om man ved den videre Behandling hele Tiden maa have in mente, at der saa at sige er Tale om forskellige Brancher. Tabel 7, hvor Inddelingsgrundlaget er Varesortimentet, giver umiddelbart det Indtryk, at det forskellige Varesortiment ikke har nogen større Betydning for Bruttoavancens Størrelse, i hvert Fald hvis man ser bort fra Gruppe IV, Hørkramforretningerne. Da denne Gruppe imidlertid kun omfatter 8 Forretninger, kan man ikke lægge synderlig Vægt paa Gennemsnitstallene, og det samme gælder selvfølgelig i endnu højere Grad de 2 Vildt- og Frugtforretninger i Gruppe V. Men holder man sig udelukkende til de 3 første Grupper, finder man, at Bruttoavancen overalt er ca. 21 pCt., og i Virkeligheden er der heller ikke synderlig Forskel paa Omkostningsprocenten. Vel er den beregnet til 13—14 i de to første Grupper og kun til 11,7 i den tredje Gruppe, men Forskellen skyldes navnlig den mindre Procent for udbetalte Lønninger i Gruppe III, og da den gennemsnitlige Omsætning pr. Forretning her er væsentlig mindre end i

Tabel 8.
96 Forretninger af Gruppe I, II og III med aarlig Omsætning
under 50000 Kr.

	I ¹⁾	II ¹⁾	III ¹⁾
Antal Forretninger	19	46	31
Beskæftigede Personer pr. Forretning:			
a. Indehaver + Hustru	1.33	1.59	1.73
b. Lønnet Personale	1.37	1.06	0.63
Ialt	2.70	2.65	2.36
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.....	35519	32411	27450
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr.	13160	12204	11633
Varelagerets gns. Omsætningshastighed	21.5	22.1	19.6
I pCt. af Omsætningen:			
Bruttofortjeneste	22.7	21.4	20.2
Omkostninger ialt	13.4	13.1	11.2
Heraf til:			
Leje af Lokaler	4.0	4.2	3.9
Lønningsudgifter	4.4	3.4	2.0
Beregnete Renter	0.2	0.2	0.3
Andre Omkostninger	4.8	5.3	5.0
Nettofortjeneste	9.3	8.3	9.0

¹⁾ Se foran Side 175.

Grupperne I og II, ses det, at Forskellen i Omkostningsprocent for en Del er af formel Karakter. Lønningskontoen omfatter som nævnt kun den Løn, der er udbetalt til det fremmede Personale, og da Indehaveren af en lille Forretning og hans Hustru udfører en forholdsvis større Del af det samlede Arbejde i Forretningen end Indehaveren af en stor Forretning, repræsenterer de anførte Procenttal for Lønningsudgifterne altsaa en større Procent af Arbejds­mængden i en stor Forretning end i en lille Forretning.

Det umiddelbare Indtryk af en næsten fuldstændig Overensstemmelse mellem de 3 Grupper m. H. t. Bruttoavance og Omkostningsprocent kan imidlertid næppe staa for en nærmere Prøvelse. Havde der været Tale om Forretninger af forskellig Størrelse, men igrøvrigt ensartede i andre Henseender, vilde man efter de Erfaringer, der er indvundet ved Institutets tidligere Undersøgelser vedrørende Kolonial- og Viktualiebranchen, have ventet stigende Bruttoavance fra Gruppe I til Gruppe II og fra Gruppe II til Gruppe III, idet ikke alene Omsætningen pr. Forretning, men

ogsaa Omsætningen pr. beskæftiget Person er ret stærkt faldende, naar man tager Grupperne i den anførte Orden. Naar dette, som vi har set, ikke er Tilfældet, ligger det nær at antage, at Grunden er — eller dog kan være — det forskellige Varesortiment, og dette bekræftes ogsaa ved en Betragtning af Tabel 8, hvor vi i alle de 3 Grupper har udskilt Forretninger med en aarlig Omsætning af over 50 000 Kr., saaledes at de forskellige Grupper bliver nogenlunde ensartede saavel med Hensyn til den gennemsnitlige Omsætning pr. Forretning som med Hensyn til den gennemsnitlige Omsætning pr. Person. Den vigtigste Forskel mellem Forretningerne i de 3 Grupper i Tabel 8 er herefter det forskellige Varesortiment, og det er da naturligt at henhøre Variationerne i Bruttoavancen til dette Forhold.

Som man ser, er Bruttoavancen størst i de rene Frugt- og Grøntforretninger og falder jævnt, jo mere »blandede« Forretningerne er. Forskellen mellem de gennemsnitlige Bruttoavancer er imidlertid ikke meget stor, og undersøger man som i Tabel 9, hvorledes de enkelte Forretninger indenfor de 3 Grupper fordeler sig paa de forskellige Bruttoavancer, maa man erkende, at Spredningen navnlig for Grupperne II og III er saa stærk, at man vil være i Tvivl om, hvorvidt dette hidrører fra Materialets begrænsede Omfang, eller der virkelig er en Forskel mellem Bruttoavancen i disse to Grupper.

Tabel 9.

96 Forretninger fordelt efter Varesortiment og Bruttoavance.

Varesortiment ¹⁾	Forretninger med en Bruttoavance paa									Forr. tils.
	12-13	14-15	16-17	18-19	20-21	22-23	24-25	26-27	28-29	
I	—	—	—	3	4	7	3	2	—	19
II	1	3	3	12	9	5	7	4	2	46
III	1	2	4	6	5	6	4	3	—	31
Forr. tils. . .	2	5	7	21	18	18	14	9	2	96

¹⁾ Se foran Side 175.

Det maa her ogsaa navnlig erindres, at Inddelingen i Grupper efter Varesortiment hviler paa et Skøn, og medens det er ret let at konstatere, om en Forretning er en ren Frugt- og Grøntforretning eller ikke, er det vanskeligere at fastslaa, om mindst 50 pCt. af den samlede Omsætning er Kolonial- og andre Varer. Det er derfor ikke udelukket, at der i Gruppe II findes adskillige For-

retninger, som skulde have været i Gruppe III, og omvendt, medens man kan gaa ud fra, at der i Gruppe I kun findes rene Frugt- og Grøntforretninger. Det synes derfor rimeligt at antage, at Forskellen i Bruttoavance mellem Gruppe I paa den ene Side og Grupperne II + III paa den anden Side — den er ca. 2 pCt. — ikke er ganske tilfældig, men naar dette er Tilfældet, d. v. s. naar Bruttoavancen er mindst i de »blandede« Forretninger, synes det ogsaa rimeligt at slutte, at jo mere »blandede« Forretningerne er, jo lavere er Bruttoavancen. Skønt vi saaledes ikke tør drage direkte Slutninger af Forskellen mellem den gennemsnitlige Bruttoavance for Gruppe II og III i Tabel 8, kommer vi altsaa alligevel til det Resultat, at det maa antages, at Tabellen giver et godt Billede af Varesortimentets Indflydelse paa Bruttoavancens Højde. Det bør dog endnu en Gang understreges, at der ikke er Tale om Variationer i Bruttoavancen af større Omfang, og at noget saadant heller ikke var at vente. Thi dels fører alle de paagældende Forretninger i større eller mindre Udstrækning de til Frugt- og Grønthandelbranchen normalt hørende Varer, dels viser en Sammenligning med Kolonialbranchen, at der er stor indbyrdes Overensstemmelse mellem denne og Frugt- og Grønthandelen med Hensyn til Bruttoavancens Størrelse.

Hvad angaar de enkelte Omkostninger fremgaar det af Tabel 8, at til Trods for, at den gennemsnitlige Omsætning pr. Forretning i Gruppe III er noget mindre end i Gruppe I og II, er den relative Udgift til Butiksløje mindst i denne Gruppe. Det vil sige, at de paagældende Forretningers Udstyr og Beliggenhed vel er af en saadan Beskaffenhed, at de ikke er i Stand til at opnaa en stor Omsætning, men Butiksløjen er til Gengæld saa lav, at den i Forhold til Omsætningen bliver mindre end i de gennemsnitligt lidt større Forretninger i de andre Grupper. I det hele taget arbejder Forretningerne i Gruppe III sammenlignet med de lidt større Forretninger i Gruppe I og II med meget lave relative Omkostninger, jfr. ogsaa Lønningsudgiften, der paa Grund af den ringe Anvendelse af fremmed Arbejdskraft kun udgør 2 pCt. af Omsætningen mod 4.4 og 3.4 pCt. i Grupperne I og II.

FORRETNINGERNE GRUPPERET EFTER OMSÆTNINGENS STØRRELSE

Da vi saaledes mener at kunne konstatere, at Varesortimentet paavirker Bruttoavancens Størrelse, kan man naturligvis ikke vente, at en Inddeling af samtlige Forretninger efter Omsætning-

gens Størrelse skal give et klart Billede af Sammenhængen mellem Omsætningsstørrelse og Bruttoavance, idet Forretninger med forskelligt Varesortiment ikke forekommer i samme Forhold indenfor de forskellige Størrelsesgrupper, jfr. Tabel 1. Den Inddeling i 5 Størrelsesgrupper, der er lagt til Grund for Tabel 10, viser da heller ikke nogen jævn Variation i Bruttoavancen, idet denne er praktisk talt ens i de 3 mellemste Grupper. Betragter man disse Grupper under eet, er der dog en Tendens til faldende Bruttoavance med stigende Omsætning. Til Trods for, at de rene Frugt- og Grøntforretninger, der i sig selv har en forholdsvis høj Bruttoavance, dominerer i Gruppen med en årlig Omsætning af 75 000 Kr. og derover, er Bruttoavancen i denne Gruppe kun godt 19 mod godt 22 i Gruppen med en årlig Omsætning af under 25 000 Kr., der næsten udelukkende bestaar af mere eller mindre »blandede« Forretninger.

Med Hensyn til Omkostningerne er den vigtigste Post i alle Grupper Lønningerne. Dette fremgaar ikke direkte af Tabellen, idet den der opførte Lønningsudgift kun omfatter den faktisk udbetalte Løn, medens Godtgørelse til Indehaveren og dennes Hustru indgaar i det, der i denne Redegørelse er benævnt Nettofortjeneste. Men lægger man Lønningsudgifterne til Nettofortjenesten, faar man for alle Grupper følgende Talrække (pCt. af Omsætningen):

	Årlig Omsætning				
	Under				Over
	25000	25—35000	35—50000	50—75000	75000
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Lønninger + Nettofortjeneste . .	11.9	10.9	12.4	13.2	11.6
(pCt. af Omsætningen)					

Den samlede »Arbejds løn« udgør altsaa 11—13 pCt. af Omsætningen og varierer kun lidt fra Gruppe til Gruppe. Dette kunde synes at staa i Modstrid med, at den gennemsnitlige Omsætning pr. beskæftiget Person er stærkt stigende med stigende Omsætning pr. Forretning, hvoraf man vilde vente faldende relativ Udgift til Arbejds kraft. Forklaringen maa søges deri, at den i de mindre Forretninger anvendte Arbejds kraft er billigere end i de store Forretninger, og dette gælder saavel det fremmede Personale som Indehaverne, der maa nøjes med en beskedent Indtægt af Forretningerne.

Butikslejen er en udpræget fast Omkostning, og dens relative Betydning er derfor stærkt afhængig af Omsætningens Størrelse. Man lægger dog Mærke til, at denne Post i pCt. af Omsætningen

Tabel 10.
148¹⁾ Forretninger grupperet efter Omsætningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25— 35 000 Kr.	35— 50 000 Kr.	50— 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger	31	38	35	30	14
Beskæftigede Personer pr. Forretning					
a. Indehaver + Hustru	1.70	1.64	1.41	1.44	0.93
b. Lønnet Personale	0.37	0.86	1.62	2.47	4.06
Ialt	2.07	2.50	3.03	3.91	4.99
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.	20490	29671	42438	58992	95197
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr.	9859	11827	14024	15064	19086
Varelagerets Omsætningshastighed	15	20	27	23	25
I pCt. af Omsætningen:					
Bruttofortjeneste	22.3	20.8	21.2	21.3	19.2
Omkostninger ialt	12.2	12.3	13.2	13.3	13.2
Heraf til:					
Leje af Lokaler	4.9	4.3	3.6	3.1	3.2
Lønningsudgifter	1.8	2.4	4.4	5.2	5.6
Beregnete Renter	0.3	0.2	0.2	0.2	0.3
Andre Omkostninger	5.2	5.4	5.0	4.8	4.1
Nettofortjeneste	10.1	8.5	8.0	8.0	6.0

¹⁾ Af de 148 Regnskaber er som nævnt i Indledningen de 29 fra 1932 og de 119 fra 1933. Der synes dog ikke at være noget i Vejen for at behandle Materialet under eet, idet man ved en Gruppering efter Omsætningens Størrelse af de 119 Forretninger for sig kommer til praktisk talt det samme Resultat som i Tabel 10.

119 Forretninger (Regnskab 1933) efter Omsætningens Størrelse.

	Under	25—35 000 Kr.	35—50 000 Kr.	50—75 000 Kr.	Over
	25 000 Kr.				75 000 Kr.
Antal Forretninger	24	28	30	25	12
Omsætning pr. Forretning	20414	29530	42575	58832	95320
I pCt. af Omsætningen:					
Bruttofortjeneste	22.3	20.9	20.6	21.3	19.3
Omkostninger	11.9	12.0	13.1	13.3	13.3
Heraf til:					
Leje af Lokaler	4.9	4.2	3.6	3.1	3.3
Lønningsudgifter	1.6	2.4	4.4	5.2	5.6
Renter	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3
Andre Omkostninger	5.1	5.1	4.9	4.8	4.1
Nettofortjeneste	10.4	8.9	7.5	8.0	6.0

er en Ubetydelighed højere for de største Forretninger end for den foregaaende Gruppe, det er de mange Strøgforretninger blandt de store Forretninger, der trækker Procenten op, jfr. Tabel 2. Ogsaa Andre Omkostninger i pCt. af Omsætningen har en faldende Tendens med stigende Forretningsstørrelse, se senere S. 202 om de Enkeltposter, der indgaar under denne Betegnelse.

Tabel 11.

148 Forretninger grupperet efter Omsætningens Størrelse og Nettofortjenesten i Kroner.

Nettofortjeneste	Aarlig Omsætning					Tils.
	Under 25 000 Kr.	25— 35 000 Kr.	35— 50 000 Kr.	50— 75 000 Kr.	Over 75 000 Kr.	
÷ 2000—÷ 1000 Kr.	—	—	1	—	—	1
÷ 1000— 0 '	—	1	1	1	—	3
0— 1000 '	4	1	2	—	—	7
1000— 2000 '	12	6	2	1	—	21
2000— 3000 '	10	18	5	3	2	38
3000— 4000 '	5	10	13	6	3	37
4000— 5000 '	—	2	6	8	2	18
5000— 6000 '	—	—	2	3	2	7
6000— 7000 '	—	—	3	3	2	8
7000— 8000 '	—	—	—	5	—	5
8000— 9000 '	—	—	—	—	—	—
9000—10000 '	—	—	—	—	1	1
10000—11000 '	—	—	—	—	1	1
11000—12000 '	—	—	—	—	—	—
12000—13000 '	—	—	—	—	1	1
Antal Forretninger ialt	31	38	35	30	14	148
Gns. Nettofortjeneste, Kr. . .	2052	2520	3412	4711	5711	3379

Nettofortjenesten falder fra 10 pCt. af Omsætningen i de mindste Forretninger til 6 pCt. i de største, men da Nettoavancen fremkommer ved at trække Omkostningsprocenten fra Bruttoavancen, og Omkostningerne i store og smaa Forretninger ikke umiddelbart kan sammenlignes, har dette ingen større Interesse. Interessantere er en Sammenligning af Nettofortjenesten i Kroner i de forskellige Forretninger, jfr. Tabel 11, der viser, hvorledes Forretningerne i de forskellige Størrelsesgrupper fordeler sig med Hensyn til Nettofortjenesten.

**FORRETNINGERNE GRUPPERET EFTER OMSÆTNINGENS
STØRRELSE INDENFOR DE FORSKELLIGE
VARESORTIMENTSGRUPPER**

Efter det foregaaende maa det antages, at Sammenhængen mellem Forretningsstørrelse og Bruttoavance vil træde klarere frem, naar man indenfor de forskellige Varesortimentsgrupper foretager en Gruppering efter Omsætningens Størrelse.

Tabel 12.
41 »rene« Frugt- og Grøntforretninger (Gruppe I) grupperet
efter Omsætningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning			
	Under 35 000 Kr.	35— 50 000 Kr.	50— 75 000 Kr.	Over 75 000 Kr.
Antal Forretninger	9	10	12	10
Beskæftigede Personer pr. Forretning				
a. Indehaver + Hustru	1.59	1.08	1.40	0.65
b. Lønnet Personale	0.81	1.88	2.83	4.01
Ialt	2.40	2.96	4.23	4.66
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.	27 699	42 557	60 072	93 815
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr.	11 509	14 368	14 224	20 033
Varelagerets Omsætningshastighed	16.3	26.4	21.8	26.0
I pCt. af Omsætningen:				
Bruttofortjeneste	22.9	22.6	20.9	19.1
Omkostninger ialt	13.8	13.2	13.7	13.3
Heraf til:				
Leje af Lokaler	4.7	3.7	3.2	3.5
Lønningsudgifter	3.0	5.1	5.9	5.9
Renter	0.3	0.2	0.2	0.2
Andre Omkostninger	5.8	4.2	4.4	3.7
Nettofortjeneste	9.1	9.4	7.2	5.8

Tabel 12, der omfatter de »rene« Frugt- og Grøntforretninger, bekræfter for saa vidt denne Formodning som man faar en stadig faldende Bruttoavance med stigende Omsætning, men Forskellen mellem Bruttoavancen i de to første Størrelsesgrupper er dog saa ringe, at man ikke kan tillægge den nogen Betydning, jfr. Tabel 13, der viser Spredningen paa de forskellige Bruttoavancer. Først naar man kommer op paa en Omsætning af 50 000

Kr. og derover, bliver Faldet saa udpræget, at man uanset Materialets ringe Omfang og den Usikkerhed, der som Følge heraf knytter sig til Gennemsnitsberegninger, vil være tilbøjelig til at mene, at man staar overfor en virkelig Nedgang i Bruttoavancen.

Tabel 13.
41 »rene« Frugt- og Grøntforretninger grupperet efter
Omsætningens Størrelse og Bruttoavancen.

Aarlig Omsætning	Forretninger med en Bruttoavance paa									Forr. tils.
	12-13	14-15	16-17	18-19	20-21	22-23	24-25	26-27	28-29	
Under 35000 Kr.	—	—	—	1	2	4	1	1	—	9
35—50 000 »	—	—	—	2	2	3	2	1	—	10
50—75 000 »	1	—	1	3	3	1	2	1	—	12
Over 75000 »	1	1	1	3	2	1	1	—	—	10
Forretninger tils.	2	1	2	9	9	9	6	3	—	41

En lignende Inddeling i Størrelsesgrupper som i Tabel 12 er i Tabel 14 foretaget for de 62 Forretninger i Varesortimentsgruppe II, kun er her Grupperne med 50—75 000 Kr. og over 75 000 Kr. i aarlig Omsætning slaaet sammen til en Gruppe, medens i Tabel 12 Grupperne med under 25 000 Kr. og 25—35 000 Kr. i aarlig Omsætning var samlet i en Gruppe.

Variationerne i den gennemsnitlige Bruttoavance er her meget smaa, og man kan næppe sige, at de gaar i en bestemt Retning. Selv om den mindste Gennemsnitsavance findes i Forretninger med over 50 000 Kr. i aarlig Omsætning, er Forskellen mellem Avancen i disse Forretninger og i Forretninger med under 50 000 Kr. i aarlig Omsætning nemlig saa ringe (se ogsaa Spredningen paa de forskellige Bruttoavancer i Tabel 15), at man ikke tør slutte, at der er Tale om en virkelig Forskel. Tabel 14 og 15 bekræfter altsaa ikke det Resultat, vi naaede til ved Betragtning af Bruttoavancens Variationer i de »rene« Frugt- og Grøntforretninger, men man kan dog heller ikke sige, at de afkræfter det, idet den faldende Tendens i Bruttoavancen efter Tabel 12 først gør sig gældende, naar man kommer op paa en forholdsvis stor aarlig Omsætning, og saadanne Forretninger kun er svagt repræsenteret blandt Forretningerne i Tabel 14. Det er i denne Forbindelse ikke uden Interesse at lægge Mærke til, at der blandt de 16 største Forretninger i Tabel 14, hvis gennemsnitlige Brutto-

Tabel 14.
62 Forretninger (Varesortimentsgruppe II) grupperet efter
Omsættningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning			
	Under 25 000 Kr.	25— 35 000 Kr.	35— 50 000 Kr.	Over 50 000 Kr.
Antal Forretninger	10	18	18	16
Beskæftigede Personer pr. Forretning				
a. Indehaver + Hustru	1.85	1.53	1.53	1.44
b. Lønnet Personale	0.40	0.95	1.53	2.54
Ialt	2.25	2.48	3.06	3.98
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.	20094	29702	41964	64373
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr.	8931	11979	13724	16177
Varelagerets Omsættningshastighed	19.4	20.5	24.3	24.5
I pCt. af Omsættningen:				
Bruttofortjeneste	21.3	21.7	21.3	20.8
Omkostninger ialt	11.3	13.2	13.6	12.9
Heraf til:				
Leje af Lokaler	4.4	4.9	3.8	3.1
Lønningsudgifter	1.5	2.8	4.2	4.8
Renter	0.2	0.2	0.2	0.2
Andre Omkostninger	5.2	5.3	5.4	4.8
Nettofortjeneste	10.0	8.5	7.7	8.4

avance er 20.8, findes 3 Forretninger med en aarlig Omsætning af over 75 000 Kr., og at disse alle havde en Bruttoavance paa under 20 (Gennemsnit 17.8). Iøvrigt kan der være Grund til at

Tabel 15.
62 Forretninger (Varesortimentsgruppe II) grupperet efter
Omsættningens Størrelse og Bruttoavancen.

Aarlig Omsætning	Forretninger med en Bruttoavance paa									Forr. tils.
	12-13	14-15	16-17	18-19	20-21	22-23	24-25	26-27	28-29	
Under 25 000 Kr.	—	—	1	4	1	1	2	1	—	10
25—35 000 >	—	—	1	6	4	3	2	1	1	18
35—50 000 >	1	3	1	2	4	1	3	2	1	18
Over 50 000 >	—	3	1	4	—	3	3	2	—	16
Forretninger tils.	1	6	4	16	9	8	10	6	2	62

gøre opmærksom paa, at for de »rene« Frugt- og Grøntforretninger med lav Bruttoavance spiller Strøghandel en væsentlig større Rolle end for de store Forretninger i Tabel 14, jfr. S. 195, hvor Sammenhængen mellem Strøghandelens Omfang og Bruttoavancens Størrelse er behandlet.

I Tabel 16 er endelig foretaget en tilsvarende Inddeling efter Omsætningens Størrelse af de stærkt »blandede« Forretninger i Varesortimentsgruppe III, men her er alle Forretninger med en årlig Omsætning af over 35 000 Kr. samlet i en Gruppe.

Tabel 16.
35 Forretninger (Varesortimentsgruppe III) grupperet efter Omsætningens Størrelse.

	Årlig Omsætning		
	Under 25 000 Kr.	25— 35 000 Kr.	35— 75 000 Kr.
Antal Forretninger	13	13	9
Beskæftigede Personer pr. Forretning			
a. Indehaver + Hustru	1.58	1.92	1.56
b. Lønnet Personale.....	0.36	0.59	1.82
Ialt.....	1.94	2.51	3.38
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.....	19204	29408	47148
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr..	9907	11691	13967
Varelagerets Omsætningshastighed.....	14.3	19.9	21.7
I pCt. af Omsætningen:			
Bruttofortjeneste	22.9	19.0	21.0
Omkostninger ialt.....	13.1	10.5	12.0
Heraf til:			
Leje af Lokaler	5.8	3.4	2.8
Lønninger	2.0	1.6	3.9
Renter	0.3	0.2	0.3
Andre Omkostninger	5.0	5.3	5.0
Nettofortjeneste	9.8	8.5	9.0

Efter det foregaaende var der, da næsten alle Forretninger i denne Gruppe har under 50 000 Kr. i årlig Omsætning, ingen Grund til at vente væsentlige Variationer i Bruttoavancen. Af Tabellen ses imidlertid, at Gennemsnitsavancen for Forretninger med en årlig Omsætning af 25—35 000 Kr. er betydelig mindre end i den efterfølgende og navnlig end i den foregaaende Størrelsesgruppe, og Tabel 17 viser ogsaa for Forretningerne i Midter-

gruppen en udpræget Tendens til Koncentration paa de lavere Bruttoavancer. Hvad Grunden er til denne ejendommelige Bevægelse kan ikke fastslaaes ud fra de foreliggende Oplysninger, kun saa meget kan siges, at det ikke er Sammenhængen mellem Omsætningens Størrelse og Bruttoavancens Højde, der kommer frem her, men at specielle Forhold aabenbart gør sig gældende, jfr. den meget lave relative Udgift til Lønninger i den midterste Gruppe.

Tabel 17.

35 Forretninger (Varesortimentsgruppe III) grupperet efter Omsætningens Størrelse og Bruttoavancen.

Aarlig Omsætning	Forretninger med en Bruttoavance paa									Forr. tils.
	12-13	14-15	16-17	18-19	20-21	22-23	24-25	26-27	28-29	
Under 25000 Kr.	—	—	1	1	2	3	4	2	—	13
25—35000 »	1	2	2	3	1	3	—	1	—	13
Over 35000 »	—	—	1	3	3	—	2	—	—	9
Forretninger tils.	1	2	4	7	6	6	6	3	—	35

Skal man søge at sammenfatte Resultatet af den her foretagne Undersøgelse af Sammenhængen mellem Omsætningens Størrelse og Bruttoavancens Højde, maa det ganske vist indrømmes, at hverken Tabel 14 eller Tabel 16 direkte bestyrker den paa Grundlag af Tabel 12 fremsatte Antagelse, at Bruttoavancen har en faldende Tendens, naar Omsætningen naar en vis Højde, men paa den anden Side vil det fremgaa af det foregaaende, at nogen egentlig Modsætning mellem Resultaterne næppe heller kan siges at være konstateret. I det hele synes de »rene« Frugt- og Grøntforretninger bl. a. paa Grund af Ensartetheden i andre Henseender at egne sig bedst til Belysning af Sammenhængen mellem Omsætningens Størrelse og Bruttoavancen, og det maa derfor anses for rimeligt at holde sig til det Resultat, en Analyse af disse Forretninger giver, saa meget mere, som det i alt væsentligt er i Overensstemmelse med de Erfaringer, der er indvundet ved de tilsvarende Undersøgelser af Kolonial- og Viktualiebranchen.

FORRETNINGERNE GRUPPERET EFTER BELIGGENHEDEN

Som nævnt i Indledningen kan man med Hensyn til Beliggenheden anlægge to Synspunkter. For de Forretninger, for hvilke

Strøghandel kun er af underordnet Betydning, kan man efter Kundekrædsens Art sondre mellem Beliggenheden i velhavende, Arbejder- og blandede Kvarterer, men desuden kan man som Inddelingsgrundlag benytte Forretningernes mere eller mindre centrale Beliggenhed, deres større eller mindre Strøghandel. I Tabel 18 er begge Inddelingsmaader kombineret, idet de Forretninger, hvor Strøghandelen er karakteriseret ved Tallene 1—3 (se foran S. 176), er grupperet efter deres Beliggenhed i velhavende, Arbejder- og blandede Kvarterer, medens Forretningerne i Strøghandelsgruppe 4, de egentlige Strøgforretninger, er holdt for sig uden yderligere Opdeling.

Tabel 18.
148 Forretninger grupperet efter Beliggenhed.

	Strøghandelsgrupperne 1-3				Strøghandels- gruppe 4
	Velha- vende Kvar- terer	Blan- dede Kvar- terer	Arbej- der- kvar- terer	Til- sam- men	
Antal Forretninger.....	32	40	52	124	24
Beskæftigede Personer pr. Forretning					
a. Indehaver + Hustru	1.61	1.43	1.55	1.53	1.32
b. Lønnet Personale	1.67	1.39	1.00	1.29	2.98
Ialt	3.28	2.82	2.55	2.82	4.30
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.....	43872	37950	33575	37644	70113
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr..	13402	13478	13203	13351	16280
Varelagerets gns. Omsætningshastighed	23.2	21.0	21.9	22.0	23.5
I pCt. af Omsætningen:					
Bruttofortjeneste	21.2	21.3	20.6	21.0	20.4
Omkostninger.....	12.7	13.4	11.9	12.7	13.9
Heraf til:					
Leje af Lokaler.....	3.5	4.0	3.4	3.7	3.7
Lønningsudgifter.....	4.2	4.1	3.2	3.8	5.6
Beregnete Renter.....	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Andre Omkostninger.....	4.8	5.1	5.1	5.0	4.4
Nettofortjeneste	8.5	7.9	8.7	8.3	6.5

Betragter man nu først den for Strøghandelsgrupperne 1—3 foretagne Inddeling efter Kvarterets Art, er der Grund til at gøre opmærksom paa, at der mellem de forskellige Kvarterer er en væsentlig Forskel paa Forretningernes Varesortiment. Af de 32 Forretninger i velhavende Kvarterer og af de 40 Forretninger i

blandede Kvarterer var henholdsvis 14 og 10, altsaa næsten Halvdelen og $\frac{1}{4}$, rene Frugt- og Grøntforretninger, medens dette kun var Tilfældet med 3 af de 52 Forretninger i Arbejderkvartererne. Nu kan det være Tvivl underkastet, om man kan betragte den ubetydelige Forskel mellem den gennemsnitlige Bruttoavance i velhavende og blendede Kvarterer paa den ene Side og Arbejderkvarterer paa den anden Side som typisk, jfr. Tabel 19, hvoraf det synes at fremgaa, at i hvert Fald Forretningerne i de blendede Kvarterer med Hensyn til Bruttoavance ligger paa et lidt højere Niveau end Forretningerne i Arbejderkvartererne, men Forskellen er i alle Tilfælde ikke større, end at den kan forklares alene ud fra Gruppernes forskellige Sammensætning med Hensyn til Varesortiment, jfr. foran S. 186, hvor det er paavist, at de rene Frugt- og Grøntforretninger har en lidt højere Bruttoavance end de »blandede« Forretninger. Der er derfor i Tabel 18 intet, der tyder paa, at Bruttoavancen er paavirket af, om det paagældende Beboelseskvarter har den ene eller den anden Karakter.

Tabel 19.
148 Forretninger grupperet efter Beliggenheden og Bruttoavancen.

	Forretninger med en Bruttoavance paa									Forr. tils.
	12-13	14-15	16-17	18-19	20-21	22-23	24-25	26-27	28-29	
Strøghandelsgrupperne 1-3	3	10	8	26	22	23	20	11	1	124
Heraf:										
Velhavende Kvarterer	—	2	3	8	5	6	5	3	—	32
Blandede Kvarterer ..	1	2	3	8	5	8	9	4	—	40
Arbejderkvarterer	2	6	2	10	12	9	6	4	1	52
Strøghandelsgruppe 4	1	1	2	8	5	2	2	2	1	24
Tilsammen	4	11	10	34	27	25	22	13	2	148

Vender man sig dernæst til en Sammenligning mellem samtlige Forretninger i Strøghandelsgrupperne 1—3 og de egentlige Strøghandelsforretninger i Gruppe 4, finder man, at medens af de 124 Forretninger i Grupperne 1—3 ialt 27 eller godt 20 pCt. var rene Frugt- og Grøntforretninger, var af de 24 Forretninger, der i Tabel 18 er henført til Gruppe 4, 14 eller næsten 60 pCt. rene Frugt- og Grønt-

forretninger; desuden findes i denne Gruppe medtaget de 2 Vildt- og Frugtforretninger. Denne Forskel i Sammensætningen af de to Grupper skulde virke i Retning af højere Bruttoavance i Strøgforretningerne, og naar Bruttoavancen, som det fremgaar af Tabel 18 sammenholdt med Tabel 19, ikke desto mindre er lavest i Strøgforretningerne, maa dette utvivlsomt ses i Sammenhæng med, at den aarlige Omsætning i Strøgforretningerne er henved det dobbelte af Omsætningen i de øvrige Forretninger.

Hvad angaar de enkelte Omkostningsprocenter, er det betegnende, at Udgiften til Butiksleje i pCt. af Omsætningen er ens for de to Grupper til Trods for, at denne Procent normalt er faldende med stigende Omsætning, jfr. Tabellerne 14 og 16. Denne Tendens modvirkes altsaa for Strøgforretningernes Vedkommende af den højere Leje, der maa betales for Butiker med en saadan Beliggenhed, at Forretningen kan naa op paa en stor Omsætning.

Iøvrigt kan tilføjes, at naar Omkostningsprocenten er højere i Strøgforretningerne end i de andre Forretninger, skyldes det udelukkende Udgiften til udbetalte Lønninger, og hertil er at bemærke, at det lønnede Personale i Strøgforretningerne udgør henved 70 pCt. af det samlede Antal beskæftigede Personer mod ca. 45 pCt. i Grupperne 1—3. Tænker man sig Indehavere og Hustruer aflønnet paa samme Maade som det fremmede Personale, faar man derfor i begge Grupper en Lønningsprocent paa ca. 8. Forskellen i Lønningsprocent i Tabel 18 er derfor væsentlig af formel Karakter — og det samme gælder selvfølgelig Nettoavancen —, men den Omstændighed, at man ved den anførte Beregning faar omtrent samme Lønningsprocent i begge Tilfælde, skønt Omsætningen pr. Person er ca. 3000 Kr. større i Strøgforretningerne, kunde dog tyde paa, at Strøgforretningerne beskæftiger mere kvalificeret og derfor højere lønnet Personale end de andre Forretninger.

FORRETNINGERNE GRUPPERET EFTER VARELAGERETS OMSÆTNINGSHASTIGHED

Til Beregning af Varelagerets Omsætningshastighed har vi, foruden den aarlige Omsætning, til Raadighed haft Oplysninger om Varelagerets Værdi ved Begyndelsen og Slutningen af Regnskabsaaret, altsaa i begge Tilfælde pr. 1. Januar. Da Varelageret som nævnt i Indledningen er størst om Vinteren, er det klart, at Omsætningshastigheden udregnet paa dette Grundlag bliver mindre,

end den vilde blive, hvis man f. Eks. kunde lægge maanedlige Opgørelser over Lagerværdien til Grund for Beregningen. For saa vidt den Fejl, man begaar ved at beregne Omsætningshastigheden paa det nævnte Grundlag, er nogenlunde den samme for alle Forretninger — og man kan vel i hvert Fald gaa ud fra, at den overalt gaar i samme Retning —, vil der dog intet være til Hinder for at sammenligne Omsætningshastigheden for en Gruppe af Forretninger med Omsætningshastigheden for en anden Gruppe og drage sine Slutninger af de forekommende Variationer.

Der er saaledes næppe Tvivl om, at de i Tabel 7 anførte Tal for Omsætningshastigheden giver en rigtig Forestilling om Tendensen, saaledes at man tør fastslaa, at bortset fra de 2 Vildt- og Frugtforretninger er Omsætningshastigheden størst i de »rene« Frugt- og Grøntforretninger og faldende jo mere »blandede« Forretningerne er. Der synes dog ikke at være nogen videre Forskel i den Henseende mellem Forretningerne i Gruppe I og II, der jo da ogsaa er ret ensartede med Hensyn til Varesortiment. Endvidere fremgaar det af Tabellerne 12, 14 og 16, hvor Forretningerne indenfor hver af de 3 vigtigste Sortimentsgrupper er inddelt efter Omsætningens Størrelse, at der er en ret udpræget Forbindelse mellem Omsætningens Størrelse og Varelagerets Omsætningshastighed, saaledes at Omsætningshastigheden er stigende med stigende Omsætning.

Hvad endelig angaar Omsætningshastigheden i de forskellige Beliggenhedskategorier (se Tabel 18), kan der være Grund til at gøre opmærksom paa den ringe Forskel mellem den gennemsnitlige Omsætningshastighed i Strøgforretningerne og de øvrige Forretninger, skønt saavel Varesortiment som den langt større gennemsnitlige Omsætning i Strøgforretningerne maa virke i Retning af højere Omsætningshastighed.

I Tabel 20 er samtlige 148 Forretninger delt i 5 Grupper efter Omsætningshastighedens Størrelse. Variationerne i Bruttoavancen er kun smaa og tilsyneladende uden bestemt Tendens. Til Forklaring af Tallenes uregelmæssige Forløb kan muligvis tjene, at der i Gruppen med de næstmindste Omsætningshastigheder findes forholdsvis faa og i de to følgende Grupper forholdsvis mange Forretninger, som driver ren Frugt- og Grønhandel; dette virker i Retning af at trykke Bruttoavancen i den førstnævnte og hæve den i de sidstnævnte Grupper. I Virkeligheden er det derfor rimeligt at antage, at Bruttoavancen er — omend kun svagt — faldende med stigende Omsætningshastighed.

Tabel 20.
148 Forretninger grupperet efter Varelagerets Omsætnings-
hastighed.

	Varelageret omsat Antal Gange aarlig				
	under 15	15-24	25-34	35-44	45 og derover
Antal Forretninger.....	27	46	27	24	24
Beskæftigede Personer pr. Forretning					
a. Indehaver + Hustru	1.62	1.46	1.65	1.38	1.35
b. Lønnet Personale	1.20	1.57	1.37	1.94	1.84
Ialt	2.82	3.03	3.02	3.32	3.19
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.....	35237	42780	41830	47212	48698
Gns. Omsætning pr. beskæftiget Person, Kr.	12489	14145	13853	14221	15284
I pCt. af Omsætningen:					
Bruttofortjeneste.....	21.8	20.2	21.2	21.1	20.6
Omkostninger.....	13.8	12.9	13.0	12.7	12.8
Heraf til:					
Leje af Lokaler.....	4.5	3.8	3.9	3.1	2.9
Lønningsudgifter.....	3.7	4.5	3.8	4.7	4.5
Beregnete Renter	0.5	0.3	0.2	0.1	0.1
Andre Omkostninger.....	5.1	4.3	5.1	4.8	5.3
Nettofortjeneste.....	8.0	7.3	8.2	8.4	7.8

FORRETNINGERNE GRUPPERET EFTER BRUTTOAVANCENS STØRRELSE

De foregaaende Afsnit kan næppe siges at have bragt fuld Klarhed over, hvad der ligger bag Variationerne i Bruttoavancen. Ganske vist er det i nogle Tilfælde lykkedes at paavise en vis Sammenhæng mellem Bruttoavancen og de Omstændigheder (Varesortiment og Omsætningens Størrelse), hvis Betydning vi har forsøgt at fastslaa, men Hovedindtrykket er, at Bruttoavancen varierer forholdsvis lidt fra Gruppe til Gruppe, ligegyldigt hvordan man grupperer Materialet. Dette bekræftes i det hele og store af Tabel 21, hvor Inddelingsgrundlaget er Bruttoavancens Højde, og hvor vi for hver Gruppe har samlet alle de foreliggende Oplysninger om det karakteristiske ved de Forretninger, der indgaar i Gruppen, men der er dog Grund til at gøre opmærksom paa den Forbindelse, der er mellem stigende Bruttoavance og faldende Omsætning pr. beskæftiget Person, saa meget mere som det samme har kunnet konstateres i de tidligere foretagne Undersøgelser

vedrørende Kolonial- og Viktualiehandelen. Utvivlsomt staar man her overfor noget, der har afgørende Betydning for Detailhandelens Økonomi.

Tabel 21.
148 Forretninger efter Bruttoavancens Højde.

	Bruttoavancen i pCt. af Omsætningen					
	under 18	18-20	20-22	22-24	24-26	26 og derover
Antal Forretninger	25	34	27	25	22	15
Beskæftigede Personer pr. Forretning						
a. Indehaver + Hustru.....	1.63	1.47	1.47	1.30	1.37	1.60
b. Lønnet Personale.....	1.55	1.71	1.70	1.21	1.71	1.37
Ialt.....	3.18	3.18	3.17	2.51	3.08	2.97
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr....	48139	45342	44764	36725	41795	37279
Gns. Omsætn. pr. beskæft. Person, Kr..	15134	14298	14146	13550	13542	12555
Varelagerets Omsætnings hastighed...	22.6	25.4	18.7	24.2	22.7	20.6
Forretningernes Fordeling paa Varesortimentsgrupper, pCt.						
I.....	20	26	33	36	27	20
II.....	44	47	33	32	46	53
III.....	28	21	22	24	27	20
IV.....	8	3	8	8	—	7
V.....	—	3	4	—	—	—
Tilsammen....	100	100	100	100	100	100
Forretningernes Fordeling efter Beliggenhed, pCt.						
Ialt Strøghandelsgrupperne 1—3	84	76	81	92	91	80
Strøghandelsgruppe 4	16	24	19	8	9	20
Tilsammen....	100	100	100	100	100	100
I pCt. af Omsætningen:						
Bruttofortjeneste	15.6	19.0	21.0	22.8	24.8	27.4
Omkostninger	11.0	12.2	13.6	13.7	13.7	15.6
Heraf til:						
Lokaleudgifter.....	3.0	3.3	3.8	4.6	3.4	4.5
Lønningsudgifter	3.5	4.3	4.8	3.7	4.8	4.7
Beregnete Renter	0.2	0.2	0.3	0.2	0.2	0.3
Andre Omkostninger	4.3	4.4	4.7	5.2	5.3	6.1
Nettofortjeneste	4.6	6.8	7.4	9.1	11.1	11.8

Af særlig Interesse er iøvrigt Tabellens sidste Afsnit, hvoraf det fremgaar, at de relative Omkostninger stiger langt svagere end Bruttoavancen, saaledes at Nettofortjenesten i pCt. af Om-

sætningen er stærkt stigende med stigende Bruttoavance. Nu maa man naturligvis være opmærksom paa, at Lønningsudgifterne for at kunne sammenlignes fra Gruppe til Gruppe maa korrigeres under Hensyn til, at Forholdet mellem lønnet og samlet Personale ikke er det samme, men af de anførte Tal for Personalets Fordeling paa Indehavere + Hustruer og lønnet Personale vil man se, at Personalets Sammensætning i de forskellige Grupper ikke er saa forskellig, at en saadan Korrektur vil medføre nogen væsentlig Modifikation.

SPECIFIKATION AF OMKOSTNINGERNE

Paa de udsendte Spørgeskemaer blev de handlende anmodet om at give en ret detailleret Specifikation af Omkostningerne, og i de fleste Tilfælde blev den givne Anvisning fulgt, saaledes at den i Tabel 22 indeholdte Specifikation af Omkostningerne omfatter ialt 131 af de 148 Forretninger, fordelt paa de sædvanlige 5 Størrelsesgrupper. Specifikationen i Tabellen svarer iøvrigt ganske til Specifikationen paa Spørgeskemaet, naar bortses fra, at Udgiften til Indpakkingsmateriale er slaaet sammen med »Andre Udgifter«, hvortil den i nogle Tilfælde var henført i Besvarelserne (se ogsaa foran S. 182).

Hvad de enkelte Udgiftsposter angaar, kan vi i det hele og store nøjes med at henvise til Tabellen, hvis væsentligste Betydning maa søges deri, at den giver den enkelte handlende indenfor denne Branche en Slags Rettesnor ved Sammenligning med de tilsvarende Udgiftsposter i hans egen Forretning. Med Hensyn til Variationerne i andre Omkostninger end Leje af Lokale og udbetalte Lønninger — hvilken sidste Post jo som gentagne Gange fremhævet ikke direkte kan sammenlignes fra Gruppe til Gruppe, fordi det lønnede Personale ikke udgør samme Procent af det samlede Personale — skal dog bemærkes, at trækker man Leje og Lønninger fra de samlede Omkostninger, faar man følgende Talrække: 5.8 — 5.6 — 5.2 — 5.0 — 4.5. Det vil altsaa sige, at stigende Omsætning ikke medfører proportionalt stigende Omkostninger, at de store Forretninger med andre Ord paa en Række Omraader arbejder noget billigere end smaa Forretninger. Iøvrigt skal her kun gøres nogle Bemærkninger om nogle Poster, der kun optræder i en Del af Forretningerne.

Skatter og Afgifter, der hviler paa Forretningen. Denne Post, der i det væsentlige kun omfatter Spiritusafgift, spiller en aftagende Rolle med stigende Omsætning, hvilket altsaa vil

Tabel 22.
131 Forretninger. Specifikation af Omkostningerne efter
Omsættningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger.....	27	35	30	28	11
Beskæftigede Personer pr. Forretning					
a. Indehaver + Hustru.....	1.75	1.66	1.48	1.41	0.91
b. Lønnet Personale.....	0.39	0.83	1.56	2.44	4.24
Ialt.....	2.14	2.49	3.04	3.85	5.15
Gns. Omsætning pr. Forretning, Kr.	21000	29592	42522	58778	96790
I pCt. af Omsætningen:					
Leje af Forretningslokaler.....	4.8	4.4	3.7	3.1	3.2
Udbetalte Lønninger ialt.....	1.8	2.4	4.3	5.2	5.8
Vinduespudsning, Rengøring, Gadefejning...	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1
Gas, Elektricitet, Brændsel.....	0.5	0.5	0.4	0.4	0.4
Kontorudgifter.....	0.8	0.5	0.5	0.4	0.5
Skatter og Afgifter.....	0.4	0.3	0.2	0.1	0.0
Avertering og anden Reklame.....	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1
Afskrivning af uerholdelige Tilgodehavender	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Reparationer, Vedligeholdelse og Drift af					
Biler (herunder Udgift til Garage), Cykler					
o. s. v. til Brug ved Udbringning af Varer					
til Kunderne.....	0.4	0.4	0.3	0.5	0.6
Reparationer og Vedligeholdelse iøvrigt (her-					
under Afskrivning paa Inventar).....	0.5	0.4	0.5	0.4	0.5
Forsikringer.....	0.2	0.1	0.1	0.2	0.1
Fragt for Hjemkørsel af Varer og Bortkørsel					
af Affald.....	0.8	1.0	0.9	0.7	0.3
Udgift til Rabatmærker.....	0.2	0.3	0.2	0.4	0.1
Beregnete Renter af Varelager og udestaaende					
Fordringer.....	0.3	0.2	0.2	0.2	0.2
Andre Udgifter.....	1.3	1.7	1.8	1.6	1.6
Tilsammen....	12.4	12.4	13.2	13.3	13.5

sige, at det er de blandede Smaaforretninger, der fører Spiritus. Medens de smaa Forretninger med under 35 000 Kr. i aarlig Omsætning næsten alle har opført et eller andet Beløb i Rubriken »Skatter og Afgifter«, er dette for Forretninger med over 75 000 Kr. i aarlig Omsætning kun Tilfældet med 4 af 11 Forretninger. Men selv om man som i Tabel 23 udregner denne Udgift i pCt. af

Omsætningen alene for de Forretninger, der har udfyldt den paa-gældende Rubrik, faar man en stærkt synkende Procent med stige-nde Omsætning.

Tabel 23.
Udgifter til Skatter og Afgifter i pCt. af aarlig Omsætning.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger ialt.....	27	35	30	28	11
Heraf med Udgift til Skatter og Afgifter	23	32	18	16	4
Udgift til Skatter og Afgifter i pCt. af Om- sætningen i Forretninger med Udgift til Skatter og Afgifter.....	0.4	0.3	0.2	0.2	0.1

Avertering og anden Reklame. Denne Udgiftspost er for Branchen som Helhed uden Betydning. Kun 30 af de 131 Forretninger har opført noget Beløb i denne Rubrik, og for disse 30 Forretninger udgjorde Udgiften til Reklame kun ca. 0.2 pCt. af den aarlige Omsætning. Iøvrigt synes Reklameudgiften i Forhold til den aarlige Omsætning at være den samme i de forskellige Størrelsesgrupper.

Tabel 24.
Udgift til Avertering og anden Reklame i pCt. af aarlig Omsætning.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger ialt	27	35	30	28	11
Heraf med Udgift til Reklame	5	7	3	9	6
Udgift til Reklame i pCt. af Omsætningen i Forretninger med Udgift til Reklame	0.2	0.1	0.2	0.2	0.2

Afskrivning af uerholdelige Tilgodehavender. Tab ved Kreditgivning er uden Betydning. Af Besvarelserne fremgaar det, at Salget i de fleste Forretninger i denne Branche foregaar mod kontant Betaling, idet kun 46 af de 148 Forretninger ved Regnskabsaarets Slutning havde udestaaende Fordringer, og

i disse Forretninger var det udestaaende Beløb i de fleste Tilfælde ubetydeligt i Sammenligning med Omsætningen. Nogen synderlig Forskel i denne Henseende mellem de forskellige Forretningsstørrelser kan ikke konstateres. Ganske vist viser Tabel 25 forholdsvis væsentlig større Tal for Forretninger med en aarlig Omsætning paa 75 000 Kr. og derover end i de øvrige Grupper, men hertil er at bemærke, at Tallene i denne Gruppe er stærkt paavirket af en enkelt Forretning, som ikke kan anses for at være typisk for Branchen som Helhed. Udskiller man denne Forretning af den paagældende Gruppe, gaar Procenttallene ned fra 0.6 og 1.4 til 0.3 og 0.8.

Tabel 25.
Udestaaende Fordringer efter Omsætningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger ialt	31	38	35	30	14
Gennemsnit pr. Forretning, Kr.	56	61	108	121	558
Udestaaende Fordringer i pCt. af Omsætningen	0.2	0.2	0.3	0.2	0.6
Antal Forretninger med udest. Fordringer ..	8	13	10	9	6
Gennemsnit pr. Forretning, Kr.	217	179	379	405	1310
Udestaaende Fordringer i pCt. af Omsætningen	1.0	0.6	0.9	0.7	1.4

Rabatmærker. Af de 131 Forretninger i Tabel 22 opgav 23 at have haft Udgift til Rabatmærker i det paagældende Regnskabsaar, og i disse 23 Forretninger udgjorde Udgiften hertil mellem 1 og 2 pCt. af Omsætningen. I Tabel 26 er der foretaget en Sammenligning mellem Bruttoavance og Omkostningsprocent i Forretninger med og uden Rabatmærker. Medens Bruttoavancen i Forretninger med Rabatmærker snart ligger over, snart ligger under Bruttoavancen i Forretninger uden Rabatmærker i de tilsvarende Størrelsesgrupper, er Omkostningsprocenten overalt størst for Forretninger med Rabatmærker, naar man ser bort fra de største Forretninger, af hvilke kun en fører Rabatmærker. Da der i de enkelte Størrelsesgrupper kun forekommer et saa ringe Antal Forretninger med Rabatmærker, maa man naturligvis regne med den Mulighed, at disse Forskelligheder skyldes rent tilfældige Forhold, men det kan dog tilføjes, at vi ved en tilsvarende Undersøgelse for Viktualiehandelens Vedkommende kom til det samme

Resultat, nemlig at der ikke kunde paavises nogen Forbindelse mellem Rabatgivning og Bruttoavance, medens Omkostningsprocenten var højere i rabatgivende end i ikke-rabatgivende Forretninger.

Tabel 26.

23 Forretninger med Rabatmærker efter Omsætningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger ialt	27	35	30	28	11
Heraf med Udgift til Rabatmærker	5	6	4	7	1
Udgift til Rabatmærker i pCt. af Omsætningen i Forretninger med Rabatmærker.....	1.0	1.8	1.5	1.6	1.5
Bruttoavance i Forretn. uden Rabatmærker.	22.3	20.6	21.5	20.7	19.4
Bruttoavance i Forretn. med Rabatmærker..	21.9	22.3	19.2	23.4	15.5
Omkostningsprocent i Forr. u. Rabatmærker	11.9	11.9	13.1	13.1	13.3
Omkostningsprocent i Forr. m. Rabatmærker	13.8	14.7	14.1	14.3	11.7

PERSONALETS STØRRELSE OG SAMMENSÆTNING

Ved Hjælp af de paa Spørgeskemaerne indhentede Oplysninger om de i Aarets Løb beskæftigede Personer og den Tid, i hvilken de har arbejdet i Forretningen, kan man skaffe sig et Udtryk for den samlede Arbejdskraft i hver enkelt Forretning ved en Omregning til Helaarspersoner. Benytter man endvidere den foran anvendte Inddeling efter Omsætningens Størrelse, kan man som i Tabel 27 for hver Størrelsesgruppe foretage en Beregning af Forholdet mellem den lønnede Arbejdskraft og den samlede Arbejdskraft, heri altsaa medregnet saavel Indehaverne som disses Hustruer i det Omfang, hvori de har deltaget i Arbejdet i Forretningerne.

I de 31 Forretninger, hvis aarlige Omsætning var mindre end 25 000 Kr., var der kun i meget ringe Grad Tale om Anvendelse af fremmed Arbejdskraft. I 16 af disse Forretninger fandtes overhovedet ikke fremmed Personale, men Arbejdet besørgedes udelukkende af Ejeren selv med Hustruens Hjælp. Saa snart man kommer til den næste Gruppe, Forretninger med en aarlig Omsætning af 25—35 000 Kr., forandres dette Forhold væsentligt, idet der af de paagældende 38 Forretninger kun i 8 ikke anvendtes

Tabel 27.
 Personalets S sammensætning efter Omsætningens Størrelse.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Forretninger.....	31	38	35	30	14
Samlet Personale, omr. til Helaarspersoner .	64.43	95.33	105.91	117.48	69.83
Heraf lønnet Personale	11.60	32.83	56.58	74.23	56.83
— — — i pCt. af samlet Person.	18	33	53	63	81
Gennemsnit pr. Forretning					
Indehavere og disses Hustruer	1.71	1.65	1.41	1.45	0.93
Lønnet Personale.....	0.37	0.86	1.62	2.47	4.06
Samlet Personale	2.08	2.51	3.03	3.92	4.99

fremmed Arbejdskraft, og i alle Forretninger med over 35 000 Kr. i aarlig Omsætning var der beskæftiget fremmed Personale.

Bortset fra de allerstørste Forretninger deltager Indehavernes Hustruer som Regel i Arbejdet i større eller mindre Udstrækning.

I Forretn. med under 25000 Kr.'s Omsætn. deltog Hustruen i 25 af 31 Tilfælde				
- — — 25—35000 - — —	-	29	38	—
- — — 35—50000 - — —	-	21	35	—
- — — 50—75000 - — —	-	20	30	—
- — — over 75000 - — —	-	5	14	—

Og for de fleste af dem gælder det, at de var fuldt beskæftiget i Forretningen, nemlig i henholdsvis 19, 24, 14, 14 og 4 Tilfælde.

Det er naturligvis klart, at de i Tabel 27 anførte Tal for det gennemsnitlige Antal beskæftigede pr. Forretning i de forskellige Størrelsesgrupper kun er et groft Udtryk for Variationerne i Arbejdskraften pr. Forretning, idet der ved Beregningen af Antal Helaarspersoner ikke er taget Hensyn til Arbejdets Art og Kvalitet, f. Eks. er et Buds Arbejde sat lig med Indehaverens, for saa vidt de begge har været fuldt beskæftiget i Forretningen. Det har derfor Interesse at se lidt nærmere paa det lønnede Personales S sammensætning i de forskellige Grupper.

I de mindre Forretninger er Indehaveren og hans Hustru i Stand til at besørge Ekspeditionsarbejdet i det væsentligste uden fremmed Hjælp, saaledes at det fremmede Personale i disse Forretninger navnlig bestaar af Bude, men heri sker der en Ændring, naar man kommer til Forretninger med over 35 000 Kr. i aarlig

Tabel 28.
Det lønnede Personales Sammensætning.

	Aarlig Omsætning				
	under 25 000 Kr.	25- 35 000 Kr.	35- 50 000 Kr.	50- 75 000 Kr.	over 75 000 Kr.
Antal Helaarspersoner:					
Kvinder, Ekspeditricer.....	2.83	10.57	25.74	40.82	28.58
— , Elever	1.00	—	0.67	2.00	1.00
— , Budpersonale	0.29	2.50	—	—	—
Kvinder ialt....	4.12	13.07	26.41	42.82	29.58
Mænd, Ekspedienter	1.00	3.17	4.67	5.83	5.00
— , Elever	—	—	1.00	—	1.00
— , Budpersonale	6.48	16.59	24.50	25.58	21.25
Mænd ialt....	7.48	19.76	30.17	31.41	27.25
Lønnet Personale ialt.....	11.60	32.83	56.58	74.23	56.83
Ekspeditionspersonale (Eksp. + Elever) ialt..	4.83	13.74	32.08	48.65	35.58
Budpersonale ialt.....	6.77	19.09	24.50	25.58	21.25
I pCt. af samlet (lønned) Personale:					
Ekspeditionspersonale	42	42	57	66	63
Kvinder	36	40	47	58	52
Udbetalt Løn pr. Helaarsperson, Kr.....	996	830	1154	1250	1311

Omsætning, og da Ekspeditionspersonalet i overvejende Grad er Kvinder, stiger disses Antal i Procent af det samlede fremmede Personale samtidig til 50 pCt. og derover. Denne Forandring i Personalets Sammensætning fra smaa til store Forretninger er ogsaa en medvirkende Aarsag til Stigningen i den gennemsnitlige Løn pr. Helaarsperson fra omkring 900 Kr. i de mindre Forretninger til ca. 1300 Kr. i de største.

Vil man skaffe sig en omtrentlig Forestilling om, hvorledes Arbejdskraften fordeler sig paa de to Hovedfunktioner: Ekspedition af Kunderne og Udbringning af Varer, kan man gøre den Forudsætning, at foruden det lønnede Ekspeditionspersonale er Indehaveren og hans Hustru udelukkende beskæftiget med Ekspeditionsarbejde. Man faar da, idet man udregner det samlede Ekspeditionspersonale i Procent af det samlede Personale, følgende Talrække:

	Aarlig Omsætning				
	Under 25000 Kr.	25— 35000 Kr.	35— 50000 Kr.	50— 75000 Kr.	Over 75000 Kr.
Ekspeditionspersonale, pCt.	88	80	75	77	67

Den gjorte Forudsætning svarer dog naturligvis ikke helt til Virkeligheden, idet en større eller mindre Del af Indehaverens Arbejdskraft beslaglægges af Indkøb og Ledelse af Forretningen i det hele taget.

OMSÆTNING PR. BESKÆFTIGET PERSON

Af Tabellerne i en Række af de foregaaende Afsnit, hvor den gennemsnitlige Omsætning pr. beskæftiget Person er anført, fremgaar det, at Arbejdskraften udnyttes meget forskelligt i store og smaa Forretninger. Dette Forhold er nærmere belyst i Tabel 29, hvor Forretningerne indenfor de forskellige Omsætningsgrupper er fordelt efter Størrelsen af Omsætningen pr. Person.

Tabel 29.
Aarlig Omsætning pr. beskæftiget Helaarsperson.

Aarlig Omsætning	Antal Forretninger med en aarlig Omsætning pr. Person af									Gns. Omsætn. pr. Person, Kr.
	5000—7500 Kr.	7500—10000 Kr.	10000—12500 Kr.	12500—15000 Kr.	15000—17500 Kr.	17500—20000 Kr.	20000—25000 Kr.	25000—30000 Kr.	Forretn. ialt	
Under 25000 Kr.	5	8	14	3	1	—	—	—	31	9859
25—35000 »	—	6	15	11	6	—	—	—	38	11827
35—50000 »	—	1	9	12	9	3	1	—	35	14024
50—75000 »	—	—	3	9	12	5	1	—	30	15064
Over 75000 »	—	—	—	1	2	6	4	1	14	19086
Forretninger tils.....	5	15	41	36	30	14	6	1	148	14019

Forskellen bliver endnu mere udpræget, hvis man i Stedet for den gennemsnitlige Omsætning pr. Person beregner den gennemsnitlige Omsætning pr. Ekspedient, idet Ekspeditionspersonalet udgør en større Procent af det samlede Personale i de smaa end i de store Forretninger. De omtrentlige Tal for den aarlige Omsætning pr. Ekspedient i de 5 Størrelsesgrupper er 11 200, 14 800, 18 600, 19 700 og 28 600 Kr. Man maa dog herved erindre, hvad der allerede er anført, at Indehaveren er medregnet i Ekspeditionspersonalet, skønt han i intet Tilfælde udelukkende er beskæftiget med Ekspedition af Kunderne. Dersom det havde været muligt at udskille Indehaverens Arbejde ved Indkøb m. v., vilde Forskellen rimeligvis være blevet endnu større, da det maa antages, at Indehaveren af en lille Forretning har mere Tid tilovers

til Deltagelse i selve Salgsarbejdet end Indehaveren af en stor Forretning. Paa den anden Side er det muligt, at dette opvejes af, at Ekspeditionspersonalet i de smaa Forretninger i højere Grad end i de store Forretninger beskæftiges ved andet Arbejde end Ekspedition af Kunderne.

LØNNINGSFORHOLD

De to Hovedgrupper indenfor det lønnede Personale: Ekspeditricer og mandlige Bude, omfatter saa mange Personer, hvis Lønningsforhold er oplyst paa Spørgeskemaerne, at vi har kunnet foretage en Beregning af Aarslønnen efter Aldersklasser i disse Grupper. I de Tilfælde, hvor Lønnen foruden Pengeløn bestaar af Kost eller Kost og Logis, er Værdien heraf fastsat i Overensstemmelse med den af Skattevæsenet i saadanne Tilfælde benyttede Ansættelse. Derimod er der ikke taget Hensyn til, at Personalet i nogle Forretninger har faaet Frokostkaffe, Øl eller lign., ligesom Værdien af gratis Vask, Kitler o. s. v. ikke er medregnet i Lønnen. Hvor en Person har arbejdet i Forretningen en Del af Aaret, har vi paa Grundlag af Oplysningerne om den Tid, vedkommende har været ansat i Forretningen, beregnet Lønnen for et helt Aar. Dette gælder dog ikke rent midlertidig Hjælp, der er holdt udenfor Undersøgelsen.

Tabel 30.
Ekspeditricer efter Alder og Aarsløn.

Alder	Antal Personer med en Aarsløn af																	Antal Personer ialt	Gennemsnitlig Løn pr. Aar, Kr.				
	400-499 Kr.	500-599 »	600-699 »	700-799 »	800-899 »	900-999 »	1000-1099 »	1100-1199 »	1200-1299 »	1300-1399 »	1400-1499 »	1500-1599 »	1600-1699 »	1700-1799 »	1800-1899 »	1900-1999 »	2000-2099 »			2100-2199 »	2200-2299 »	2700-2799 »	
Under 20 Aar...	2	1	1	2	1	5	4	3	3	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25	981
20—21 Aar.....	—	—	—	2	1	1	5	1	3	2	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	20	1170
22—24 ».....	—	—	—	—	2	—	3	4	2	4	3	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	24	1293
25—29 ».....	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	2	2	1	—	3	1	—	1	—	—	15	1653
Over 30 ».....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	2	1	—	1	—	1	—	8	1803
Alder ikke oplyst	—	—	1	—	1	1	2	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	11	1175
Tilsammen...	2	1	2	4	5	7	15	8	13	12	7	9	4	2	3	4	1	2	1	1	103	1273	

Den gennemsnitlige Aarsløn for de 103 Ekspeditricer i Frugt- og Grøntbranchen var altsaa 1273 Kr., medens Aarslønnen for

112 Ekspeditricer i Viktualiebranchen i 1932 var 1670 Kr. i Gennemsnit. At denne betydelige Forskel er reel nok og ikke skyldes en forskellig Aldersfordeling, fremgaar tydeligt af Tabel 31, idet den genfindes i samtlige Aldersgrupper, selv om den navnlig er udpræget indtil 25 Aars Alderen.

Tabel 31.
Aarslønnen for Ekspeditricer i Viktualie- og
Frugt- & Grønhandelen.

Alder	Viktualiehandel		Frugt- & Grønhandel	
	Antal Ekspeditricer	Aarsløn i Gennemsnit Kr.	Antal Ekspeditricer	Aarsløn i Gennemsnit Kr.
Under 20 Aar.....	17	1408	25	981
20—21 Aar.....	25	1550	20	1170
22—24 ».....	31	1703	24	1293
25—29 ».....	20	1765	15	1653
Over 30 ».....	15	1954	8	1803
Alder ikke oplyst.....	4	1739	11	1175
Tilsammen...	112	1670	103	1273

Tabel 32 omfatter Budpersonalet, dog ikke Halvdags-Bydrengene i 12—14 Aars Alderen, der gennemgaaende har en Løn af 2—300 Kr. foruden hvad de maatte tjene i Drikkepenge, der selvfølgelig heller ikke er medregnet i de i Tabellen anførte Lønninger for det øvrige Budpersonale.

Tabel 32.
Bude efter Alder og Aarsløn.

Alder	Antal Personer med en Aarsløn af														Antal Pers. ialt	Gennemsnitlig Løn pr. Aar, Kr.									
	400-499 Kr.	500-599 »	600-699 »	700-799 »	800-899 »	900-999 »	1000-1099 »	1100-1199 »	1200-1299 »	1300-1399 »	1400-1499 »	1500-1599 »	1600-1699 »	1700-1799 »			1800-1899 »	1900-1999 »	2000-2099 »	2100-2199 »	2300-2399 »	2400-2499 »	2800-2899 »		
14—15 Aar.....	1	6	6	7	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	680
16—17 ».....	—	—	1	8	2	4	9	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	926
18—19 ».....	—	—	1	—	1	1	1	3	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1103
20—21 ».....	—	—	1	—	1	—	1	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	1125
22 Aar og derover	—	—	—	1	—	1	—	1	1	2	1	4	1	—	1	1	1	1	2	1	1	1	1	20	1689
Alder ikke oplyst	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	900
Tilsammen...	1	6	9	16	5	8	13	5	4	4	1	4	3	—	1	1	1	1	2	1	1	1	1	187	1067

Til Sammenligning med Budlønnen i Frugt- og Grøntbranchen haves et tilsvarende Materiale fra 1931 for Kolonialbranchen, hvor Gennemsnitslønnen for 75 Bude var 1243 Kr. Forskellen mellem de 1067 og de 1243 Kr. synes dog væsentlig at bero paa en forskellig Aldersfordeling, thi sammenligner man de enkelte Aldersklasser, finder man en meget stor Overensstemmelse bortset fra Aldersgruppen 20—21 Aar, hvor Antallet af Personer imidlertid navnlig for Frugt- og Grønhandelens Vedkommende er saa ringe, at man ikke kan tillægge Gennemsnittet nogen Betydning.

Tabel 33.

Aarslønnen for Bude i Kolonial- og Frugt- & Grønhandelen.

Alder	Kolonialhandel		Frugt- & Grønhandel	
	Antal Bude	Aarsløn i Gennemsnit Kr.	Antal Bude	Aarsløn i Gennemsnit Kr.
14—15 Aar	13	665	24	680
16—17 '	20	957	26	926
18—19 '	11	1206	10	1103
20—21 '	10	1547	6	1125
Over 22 '	18	1706	20	1689
Alder ikke oplyst	3	1995	1	900
Tilsammen...	75	1243	87	1067

Til Slut skal anføres, at der for det mandlige Ekspeditionspersonales Vedkommende foreligger Oplysning om Aarslønnen for 16 Ekspedienter. Materialet er for spinkelt til, at man kan gennemføre en tilsvarende Gruppering efter Alder som for Ekspeditricer og Bude, men det kan oplyses, at Gennemsnitslønnen beløb sig til 1926 Kr., medens den for 74 Ekspedienter i Kolonialbranchen i 1931 var 2282 Kr.

OMSÆTNINGENS FORDELING PAA UGEDAGENE

Af de Forretninger, der besvarede de uddelte Spørgeskemaer, opgav ialt 53 Antallet af Ekspeditioner og Omsætningens Størrelse for hver Dag i Løbet af en Uge, der dog ikke var den samme i alle Forretninger. Paa Grundlag heraf har vi i Tabel 34 foretaget en Beregning af Variationerne i Antallet af Ekspeditioner og Salgets Størrelse fra Dag til Dag i Ugens Løb, idet vi har delt Forretningerne i 3 Grupper efter Kvarterets Art. Tallene for de enkelte Dage angiver Antallet af Ekspeditioner og Salgets Størrelse den

paagældende Dag i Procent af Antallet af Ekspeditioner henholdsvis Salgets Størrelse for hele Ugen.

Tabel 34.
Antal Ekspeditioner og Salg de enkelte Ugedage i pCt. af
Antal Ekspeditioner og Salg for hele Ugen.

	Velhavende Kvarterer	Blandede Kvarterer	Arbejder- kvarterer	Ialt
Antal Forretninger.....	18 ¹⁾	18	16	52
	Ekspeditioner			
Mandag	13.8	13.4	13.8	13.6
Tirsdag	14.8	14.7	14.4	14.7
Onsdag	15.0	14.5	14.2	14.5
Torsdag	14.8	14.6	13.6	14.3
Fredag	16.5	15.7	16.4	16.2
Lørdag	25.1	27.1	27.6	26.7
Hele Ugen....	100.0	100.0	100.0	100.0
	Salg			
Mandag	12.7	13.1	12.3	12.8
Tirsdag	13.4	13.1	12.7	13.1
Onsdag	13.9	12.5	13.3	13.2
Torsdag	13.3	12.9	12.5	12.9
Fredag	16.0	15.0	15.8	15.6
Lørdag	30.7	33.4	33.4	32.4
Hele Ugen....	100.0	100.0	100.0	100.0

¹⁾ 1 Vildt- og Frugtforretning i denne Gruppe er ikke medtaget.

Man vil se, at Forholdene er meget ensartede i de forskellige Kvarterer, kun falder en lidt større Procent af Ugens Ekspeditioner og Omsætning paa Lørdagen i de blandede og i Arbejderkvartererne end i de velhavende Kvarterer. Det fremgaar iøvrigt med al ønskelig Tydelighed af Tabellen, at Grunden til Ugevariationen i Omsætningen i alt væsentligt maa søges i, at Forretningerne er lukkede om Søndagen, og at Kunderne derfor om Lørdagen køber ind til to Dages Forbrug. Dette giver sig ogsaa Udslag deri, at det gennemsnitlige Salg pr. Ekspedition er betydeligt større om Lørdagen end de andre Dage.

Som det var at vente, ligger det gennemsnitlige Salg pr. Ekspedition noget højere i velhavende Kvarterer end i Arbejderkvarterer, medens blandede Kvarterer i denne Henseende indtager en Mellemstilling.

Tabel 35.
Gennemsnitligt Salg i Øre pr. Ekspedition de enkelte Ugedage.

	Velhavende Kvarterer	Blandede Kvarterer	Arbejder- kvarterer	Ialt
Antal Forretninger.....	18 ¹⁾	18	16	52
Mandag.....	75	67	54	65
Tirsdag.....	73	60	53	62
Onsdag.....	75	59	56	63
Torsdag.....	73	60	55	63
Fredag.....	78	65	58	67
Lørdag.....	99	83	72	84
Gennemsnit for Ugen.....	81	68	60	69

¹⁾ 1 Vildt- og Frugtforretning i denne Gruppe er ikke medtaget.

I Tabel 36 er foretaget en Sammenligning med Resultaterne af de tilsvarende Undersøgelser af Forholdene i Kolonial- og Viktualiebranchen. Det fremgaar heraf, at Viktualiehandelen navnlig hvad Salget angaar har den stærkeste Ugevariation og Kolonialhandelen den svageste, men Bevægelsens Karakter er iøvrigt overalt den samme, hvad der ikke kan forundre, naar man tager i Betragtning, at de Varer, det drejer sig om, indtager en ret ensartet Stilling i den daglige Husholdning. Det kan i denne Forbindelse bemærkes, at det ogsaa maa forekomme naturligt, at Kolonialhandelen er den af de tre Brancher, der har den svageste Koncentration af Salget paa Lørdagen, idet de Varer, der her er Tale om, er mere holdbare og bedre kan opbevares end f. Eks. de letfordærlige Viktualier, der i vidt Omfang konsumeres umiddelbart efter, at Indkøbet har fundet Sted. Man kan altsaa sige, at i Kolonialbranchen er Koncentrationen af Salget paa Lørdagen ikke begrundet paa samme Maade i Varernes Natur som i Viktualiehandelen og — i noget mindre Grad — Frugt- og Grønt-handelen. Naar Koncentrationen alligevel finder Sted, maa man først og fremmest søge Grunden i en vis Købevane, opstaaet bl. a. som Følge af den Rolle, Fredag og Lørdag spiller som Lønudbetalingsdage.

I denne Forbindelse maa dog nævnes, at den Omstændighed, at Butikerne er aabne til Kl. 19 om Fredagen og 20 om Lørdagen, ogsaa kan tænkes at have Betydning i Retning af at koncentrere Omsætningen paa disse Dage og da navnlig Lørdagen, selv om den væsentligste Virkning af den forlængede Aabningstid maa

Tabel 36.

Sammenligning mellem Omsætningens Fordeling paa de enkelte Ugedagem. v. i Kolonial-, Viktualie- samt Frugt- & Grøntbranchen.

	Antal Ekspedit. i pCt. af Eksp. i hele Ugen			Salget i pCt. af hele Ugens Salg			Gns. Salg i Øre pr. Ekspedition		
	Kolo- nial	Viktu- alie	Frugt & Grønt	Kolo- nial	Viktu- alie	Frugt & Grønt	Kolo- nial	Viktu- alie	Frugt & Grønt
Mandag	14.8	11.0	13.6	14.5	8.8	12.8	124	93	65
Tirsdag	14.4	13.9	14.7	13.1	11.4	13.1	115	98	62
Onsdag	14.1	14.5	14.5	12.9	11.8	13.2	116	95	63
Torsdag	14.4	14.8	14.3	12.4	12.2	12.9	109	97	63
Fredag	17.0	17.1	16.2	17.1	15.5	15.6	127	106	67
Lørdag	25.3	28.7	26.7	30.0	40.3	32.4	150	164	84
Hele Ugen ..	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	126	117	69

antages at bestaa deri, at Omsætningen spredes over flere Timer den samme Dag. Hvorledes det end forholder sig hermed, viser Tabel 37, omfattende ialt 24 Forretninger, der særskilt havde opgivet Antal Ekspeditioner og Omsætningens Størrelse for Tiden Fredag Kl. 18—19 og Lørdag Kl. 18—20, at Handelen i de ekstra Aftentimer er af betydeligt Omfang.

Tabel 37.

Antal Ekspeditioner og Salg Fredag Kl. 18—19 og Lørdag Kl. 18—20 i pCt. af Antal Ekspeditioner og Salg henholdsvis hele Fredagen og Lørdagen m. v.

	Velhavende Kvarterer	Blandede Kvarterer	Arbejder- kvarterer	Ialt
Antal Forretninger	8	7	9	24
Fredag Kl. 18—19:				
Antal Ekspeditioner i pCt. af hele Dagens	10.0	8.9	23.5	14.1
Salg i pCt. af hele Dagens	12.0	10.0	25.3	15.2
Gns. Salg pr. Ekspedition hele Dagen, Øre	79	65	58	67
- - - - - Kl. 18—19, Øre	95	74	63	72
Lørdag Kl. 18—20:				
Antal Ekspeditioner i pCt. af hele Dagens	19.4	21.9	36.3	26.3
Salg i pCt. af hele Dagens	16.1	22.1	32.4	23.4
Gns. Salg pr. Ekspedition hele Dagen, Øre	98	80	72	82
- - - - - Kl. 18—20, Øre	81	81	64	73

Dette gælder navnlig i Arbejderkvartererne. Her falder ca. $\frac{1}{3}$ af saavel Ekspeditionerne som Omsætningen paa de to Aftentimer om Lørdagen, og om Fredagen er det tilsvarende Tal for den ene Time fra 18 til 19 ca. $\frac{1}{4}$, hvilket utvivlsomt maa ses i Forbindelse med den Omstændighed, at de fleste Arbejdere faar deres Ugeløn udbetalt om Fredagen. Iøvrigt lægger man Mærke til, at Salget pr. Ekspedition i Tiden 18—19 om Fredagen i alle Grupper er større end Salget pr. Ekspedition i Gennemsnit for hele Dagen, medens om Lørdagen det omvendte Forhold synes at gøre sig gældende. Man lægger ogsaa Mærke til, at med Hensyn til saavel Antal Ekspeditioner som Salg i den ekstra Time om Fredagen ligger Procenttallene for Forretningerne i de blandede Kvarterer lavere end i de velhavende Kvarterer, skønt de blandede Kvarterer ellers indtager en Mellemstilling mellem de velhavende Kvarterer og Arbejderkvartererne. Der er dog ingen Grund til at antage, at man her staar overfor noget typisk, snarere er det spinkle Materiale, der har staaet til Raadighed ved denne specielle Undersøgelse, paavirket af tilfældige Forhold i de vedkommende Forretninger i den Uge, hvorfra de modtagne Rapporter stammer.

BRUTTOAVANCEN PAA DE ENKELTE VARER

Paa et særligt Spørgeskema indhentes Oplysning om Bruttoavancen paa en Række Varer, udtrykt i Procent af Salgssummen, idet det overfor de handlende blev præciseret, at det, man ønskede oplyst, var Bruttoavancen uden Hensyn til Svind og Spild.

Resultatet af Undersøgelsen er sammenfattet i Tabel 38, der for hver Vare viser i hvor mange Tilfælde de forskellige Avancer forekommer i det Materiale, der har staaet til Raadighed. Endvidere er udregnet den gennemsnitlige Bruttoavance for hver Vare, og endelig er anført Modalværdien, d. v. s. den hyppigst forekommende Bruttoavance, med Angivelse af Hyppigheden. Det bemærkes, at indenfor de anvendte Intervaller (3—7, 8—12 o. s. v.) er de midterste Tal (altsaa 5, 10 o. s. v.) saa at sige de eneste forekommende, i hvert Fald naar man ser bort fra Intervallet 33—37, hvor Avancen 33 pCt., der svarer til 50 pCt. Tillæg til Indkøbssummen, optræder med en lignende Hyppighed som de 35 pCt.

Ordner man nu Varerne efter den gennemsnitlige Bruttoavances Størrelse, faar man følgende Række, — Tallene i Parentes efter Varerne angiver det aritmetiske Gennemsnit og Modalværdien:

Tabel 38.
Bruttoavanceancen paa enkelte Varer.

Varen	Bruttoavanceancen i pct. af Salgsprisen													Antal Oplysn. tilsamm.	Gns. Brutto-avance	Modalværdien	
	3—7	8—12	13—17	18—22	23—27	28—32	33—37	38—42	43—47	48—52	53—57	Antal Tilfælde	Avance				
Æbler	—	—	—	8	62	36	26	5	—	—	—	137	28.2	53	25		
Pærer	—	—	—	8	49	42	30	5	—	—	—	135	29.0	45	25		
Appelsiner	—	—	—	22	51	43	12	7	—	—	—	135	27.0	50	25		
Vindruer	—	8	15	41	49	17	4	1	—	—	—	135	22.5	46	25		
Jordbær	—	1	9	42	55	22	6	—	—	—	—	135	23.8	51	25		
Bannaner	5	29	50	42	4	2	—	—	—	—	—	132	15.6	45	15		
Tyttebær	—	14	16	55	35	10	2	—	—	—	—	132	20.7	54	20		
Tomater	—	—	3	29	48	39	15	3	—	—	—	137	26.3	46	25		
Kartoffer	—	1	—	9	29	31	31	30	2	—	—	136	31.9	30	40		
Løg	—	2	3	17	35	26	30	14	2	—	—	135	29.8	34	25		
Blomkaal	—	3	4	25	48	37	10	4	—	—	—	135	26.5	47	25		
Hvidkaal	—	—	1	17	35	44	26	8	—	—	—	133	28.9	41	30		
Silkeporrer	—	1	2	27	55	33	16	1	—	—	—	135	26.1	54	25		
Gulerødder	—	—	—	12	26	31	30	27	1	—	—	135	32.4	29	30		
Radiser	2	8	3	27	39	12	14	20	—	—	—	132	27.6	39	25		
Asier	—	6	9	37	47	19	9	3	—	—	—	131	24.7	46	25		
Sylteagurker	—	4	12	40	46	21	2	1	—	—	—	126	23.1	45	25		
Konserver	—	6	19	71	36	3	—	—	—	—	—	135	20.3	63	20		
Tørrede Frugter	—	3	6	58	40	6	2	—	—	—	—	115	21.8	52	20		
Vine	—	—	3	17	16	1	1	—	—	—	—	38	22.3	16	25		
Spirituosa	1	23	8	4	2	—	—	—	—	—	—	38	12.8	12	10		
Øl	—	2	79	16	—	—	—	—	—	—	—	97	16.2	62	16		
Mineralvand	—	—	6	83	5	1	—	—	—	—	—	95	20.2	75	20		

Spirituosa	(12.8; 10)
Bananer	(15.6; 15)
Øl	(16.2; 16)
Mineralvand	(20.2; 20)
Konserves	(20.3; 20)
Tyttebær	(20.7; 20)
Tørrede Frugter	(21.8; 20)
Vine	(22.3; 25)
Vindruer	(22.5; 25)
Sylteagurker	(23.1; 25)
Jordbær	(23.8; 25)
Asier	(24.7; 25)
Slikpurrer	(26.1; 25)
Tomater	(26.3; 25)
Blomkaal	(26.5; 25)
Appelsiner	(27.0; 25)
Radiser	(27.6; 25)
Æbler	(28.2; 25)
Hvidkaal	(28.9; 30)
Pærer	(29.0; 25)
Løg	(29.8; 25)
Kartofler	(31.9; 40)
Gulerødder	(32.4; 30)

Af denne Oversigt fremgaar det, at Bruttoavancen 25 pCt. er den hyppigst forekommende, og det ser derfor ud til, at man i Almindelighed kalkulerer sig til Udsalgsprisen paa den Maade, at man til Indkøbssummen lægger et i de fleste Tilfælde ensartet Tillæg paa $33\frac{1}{3}$ pCt. (= 25 pCt. af Salgsprisen). For de fleste Varers Vedkommende er der en betydelig Overensstemmelse mellem det aritmetiske Gennemsnit og Modalværdien, kun for Kartoffler er Afvigelsen betydelig, idet Avancen 25, 30, 35 og 40 forekommer omtrent lige hyppigt. Det er sandsynligt, at Aarsagen til denne stærke Spredning maa søges deri, at det drejer sig om forskellige Kvaliteter med forskellig Bruttoavance, jfr. den tilsvarende Undersøgelse vedrørende Kolonialhandelen, hvor det paavistes, at Bruttoavancen var højere for de dyre Kaffekvaliteter end for de billige¹⁾.

¹⁾ For de Varer, hvis Udsalgspris i Detailhandelen er fastsat af Fabrikanten (Spirituosa, Øl og Mineralvand), har vi sammenholdt de handlenes Oplysninger om Bruttoavancen med Bruttoavancen udregnet paa Grundlag af den fastsatte Detailhandlermarginal. I samtlige Tilfælde er Overensstemmelsen tilfredsstillende.

FORRETNINGERNES ALDER. SIDSTE EJERSKIFTE

Spørgsmaalet om Forretningens Oprettelsesaar og Tidspunktet for nuværende Indehavers Overtagelse af Forretningen blev for de 119 Forretninger, der har indleveret Besvarelser for 1933, besvaret i henholdsvis 91 og 111 Tilfælde. Gaar man for Nemheds Skyld ud fra, at Oprettelsen fandt Sted den 1. Januar i det Aar, der er angivet i Besvarelserne, finder man, at de nævnte 91 Forretninger den 1. Januar 1934 havde eksisteret i gennemsnitlig 21.5 Aar, og paa samme Maade kommer man til det Resultat, at der i de 111 Forretninger, som havde opgivet Tidspunktet for nuværende Indehavers Overtagelse af Forretningen, var hengaaet gennemsnitlig 11.5 Aar siden Oprettelsen eller sidste Ejerskifte. 40 Forretninger med en Gennemsnitsalder af 13.1 Aar havde overhovedet ikke skiftet Ejer siden Oprettelsen, og i 47 Forretninger, der havde oplyst baade Oprettelsesaar og Tidspunktet for sidste Ejerskifte, og som gennemsnitlig havde en Alder af 29.2 Aar, var der forløbet gennemsnitlig 11.1 Aar siden den nuværende Indehaver overtog Forretningen.

Tabel 39.

119 Forretninger efter Oprettelsesaar og Tidspunktet for sidste Ejerskifte.

Oprettelsesaar	Ikke skiftet Ejer	Sidste Ejerskifte fandt Sted						Ikke oplyst om Ejerskifte har fundet Sted	Tilsammen
		Før 1900	1900—1909	1910—1919	1920—1924	1925—1929	1930 og senere		
Uoplyst.....	—	—	1	4	6	8	5	4	28
Før 1900.....	1	—	2	2	4	7	2	—	18
1900—1909.....	6	—	3	2	2	2	2	1	18
1910—1919.....	7	—	—	1	2	3	1	1	15
1920—1924.....	9	—	—	—	3	6	—	—	18
1925—1929.....	8	—	—	—	—	3	—	2	13
1930 og senere..	9	—	—	—	—	—	—	—	9
Tilsammen...	40	—	6	9	17	29	10	8	119

Til denne Undersøgelse er at bemærke, at den naturligvis ikke giver noget fuldstændigt Billede af Hyppigheden af Ejerskifte for de undersøgte Forretninger (hertil vilde udkræves Oplysninger om samtlige Ejerskifter siden Oprettelsen for hver enkelt Forretning), og desuden, at det er usikkert om de fundne Gennemsnittal er typiske for Branchen som Helhed, idet der kan være Grund

til at antage, at de Forretninger, der hyppigst skifter Ejer, forholdsvis ikke er saa stærkt repræsenteret i det indsamlede Materiale som de Forretninger, hvor Forholdene er mere stabile. Dette kan dog næppe være til Hinder for, at man kan foretage den i Tabel 40 anstillede Sammenligning med Kolonial- og Viktualiebranchen, da ogsaa her de Forretninger, som hyppigst skifter Ejer, maa antages at være forholdsvis svagt repræsenteret.

Tabel 40.
Sammenligning mellem Kolonial-, Viktualie- og Frugt & Grøntbranchen.

	Kolonial	Viktualie	Frugt & Grønt
Forretningernes gennemsnitlige Alder	36	28	22
Antal Aar siden Oprettelsen eller sidste Ejerskifte.....	19	14	12
Antal Aar siden Oprettelsen for de Forretninger, der ikke har skiftet Ejer	25	20	13
Antal Aar siden Oprettelsen for de Forretninger, der har skiftet Ejer.....	43	35	29
Antal Aar siden sidste Ejerskifte i disse Forretninger ...	16	10	11

Ved denne Sammenligning maa man tage i Betragtning, at Frugt- og Grønthandelen er den yngste af de 3 Brancher, d. v. s. ved Beregningen af den gennemsnitlige Alder er der Mulighed for at faa flere meget gamle Forretninger med i de to andre Brancher, men desuagtet er der næppe Tvivl om, at Frugt- og Grønthandelen er den af de tre Brancher, hvor Forholdene er mindst stabile, bl. a. fordi Adgangen til dette Erhverv ikke i samme Omfang forudsætter Besiddelse af Kapital og vel heller ikke menes at kræve samme Fagkundskab som de to andre Grene af Detailhandelen.